

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ МАГАЗИНА ОДБРАНА

подобранац

3

72. извиђачко-диверзантски
батаљон

Војници тихог корака

Искуства

Скок у Ирак

Специјална антитерористичка
јединица – САЈ

Кратка дефиниција силе

Фото САЈ

САДРЖАЈ

Потпуковник Ненад Булатовић, командант

63. падобранског батаљона
Живот под куполом 4

72. извиђачко-диверзантски батаљон

Специјалне бригаде
Војници тихог корака 8

Специјална антитерористичка јединица
МУП-а Републике Србије – САЈ

Кратка дефиниција силе 11

Сајт ветерана 63. падобранске
**Сусрет прошлости
и садашњости** 16

Ветерани 63. бригаде у Светој земљи
Падобранско братство 18

Специјалне падобранске јединице
Златни витезови 20

Акција 173. ваздушнодесантне
бригаде САД

Скок у Ирак 22

Вертикални ваздушни тунел
**Увежбавање
слободног пада** 26

Нови падобрани за америчку војску
У корак с временом 28

Уредник прилога
Владимир ПОЧУЧ

УВОДНИК

Контролисани страх

После првог скока на слободно, који је симболично представљао почетак, и другог летећег човека – *hoto volansa* – потврде да смо, заправо, начинили необичан *тандем скок* падобранском вештином, нови подлистак, трећи по реду из креативне радионице *Одбране*, јесте још један доказ да је могуће открити, боље рећи наслутити другачији поглед на свет.

Посве је сигурно, бар из наше перспективе, односно средишта троугла кога чине небо–падобранац–земља, да тај поглед *са висока* није ништа друго до контролисање емоција, способности и могућности, тачније – страха.

Не упуштајући се у, обично сувишно и најчешће критиковано промишљање онога што многи сматрају сасвим обичним, на страницама новембарског броја прочитаћете да су управо *падобраници ретки хероји који за себе кажу да нису храбри, већ само умеју контролисати страх боље од осталих*.

Том својеврсном строју одабраних, другачијих, у коме стоје, на пример, нишке *црвене беретке* или *војници тихог корака* извиђачко-диверзантског батаљона српске војске, придружили су се момци у црним униформама и *фантомкама* из скоро легендарне Специјалне антитерористичке јединице МУП-а Србије – САЈ.

Десантирањем у ниском лету, чувеном техником *сејање*, у трећи *Падобранац* стигли су и амерички *Златни витезови*, али и транспортним авионом С-17 падобраници њихове 173. ваздушнодесантне бригаде да би са нама поделили искуства из операције *Ирачка слобода*, коју су многи сматрали највећом после Другог светског рата и сукоба у Вијетнаму.

Заједнички именитељ поменутих специјалаца – као и оних из јединица о којима још пише наша *новина у новини*, попут руске ВДВ, припадника британских или израелских специјалних снага, те падобранаца који се увежбавају у вертикалним ваздушним тунелима или користе софистициране, савремене куполе, али и *Небеских видри* и ветерана чувене 63. падобранске бригаде – јесте елитизам.

У временима када се *територија и животи грађана бране оружјем* они преузимају највећи ризик. *Негују тиху и смртоносну вештину непримећене инфилтрације у противничке редове, способност вишенедељног преживљавања у непријатељској позадини, хладнокрвност и прецизност. Иза њих некада остају ватра и рушевине, а некада само тишина* – то је слика из пера *Падобранца 3*.

А допуњује је захтев да увек буду први на линији одбране, спремни када остали нису. Спретни до елеганције и ефикасни до бруталности, такви падобраници, диверзанти, антитерористи, извиђачи, речју специјалци јесу *кратка дефиниција силе* која најпре контролише сопствени, а потом и туђи страх. Јер, где је човек ту је и његов страх.

Једини сигуран пут у *праву будућност* јесте *ићи у правцу у коме расте твој страх* – опомињао нас је Милорад Павић. Стога, нека вам ово *треће приземљење* буде својеврсни приручник за брзо ходање без страха небеским пространством. ■

Владимир ПОЧУЧ

Небеске видре 2009

Признање за најбољу спортску екипу Војске Србије прошле године припало је Подобранској екипи „Небеске видре“. Претпоставка да ће тај састав и у 2009. постизати врхунске резултате није се, нажалост, обистинила. Небеске видре већ дуже година безуспешно покушавају да подмладе екипу, како би млади падобранци преузели одговорност, али и знања старијих колега, који су деценију и по на самом врху падобранског спорта.

Проблеми који су годинама уназад оптеђивали наше ваздухопловство нису мимоишли ни Видре. Изостајала је и одговарајућа падобранска обука, а тиме и пријем нових кандидата у екипу. Без обзира на то што су припадници падобранске екипе врло искусни, у протекле две године отежано су се одвијали тренинзи, најпре у материјалном погледу – није било довољно летелица, падобрана, земаљских уређаја за реализацију обуке – па су и спортски резултати били лошији. Томе треба додати и често неодговарајуће метеоролошке

услове за извођење скокова, те обавезе падобранаца Небеских видри у јединицама.

Током 2009. Подобранска екипа скоро да није тренирала. Недостајао јој је и инструмент за мерење прецизности скока на циљ – електронска нула, истекли су јој ресурси појединих падобрана... Зато су чланови екипе, у просеку, начинили само 120 скокова, што је испод потребног минимума за постизање бољих спортских резултата.

Ипак, Видре су учествовале на Меморијалном купу Горан Остојић и сви пали бор-

ци, где су освојили треће место. Треба напоменути да су прошле године на том такмичењу били првопласирани. На 55. државном првенству у класичним дисциплинама, које се организовало у Параћину, били су најбољи екипно и у појединачној женској конкуренцији. Бронзано одличје припало им је у Новом Саду на Државном првенству у групним ликовним скоковима, иако су претходних година на тој спортској манифестацији били непобедиви. Од 31. екипе, које су учествовале на 34. светском војном падобранском првенству у Словачкој, у дисциплини скок на циљ, припала им је 24. позиција. Постигнути резултати у протеклом периоду били су повод да се квалитет Небеских видри упоређи са сличним екипама из земље и иностранства.

Сада намеравају да се ваљано припреме за предстојеће 35. светско војно првенство у падобранству у Швајцарској, попут осталих учесника који се боре за најбољи пласман, како би повратиле ранију позицију на спортској табели. Стога им је неопходно обезбедити одговарајуће услове за тренинге, јер представљају и нашу војску и нашу државу – нову падобранску опрему и уређаје, увежбавања у ваздушном тунелу, значајнију подршку авијације за реализацију припрема. Само обимнијим улагањима могу се постићи врхунски спортски резултати, али и унапредити падобранска обука, чији је носилац у јединици управо екипа Видри. ■

С. ЈОВАНОВИЋ

Фаца оборио Гинисов рекорд

Словењ Градец, 23. октобра, Горан Тодоровић, параплегичар из Србије, скочио је у тандему са висине од 7.924 метра и тако поправио претходни рекорд, саопштио је Савез параплегичара Словеније. Скок инвалида падобраном у тандему, који је Горан са колегом из Словеније извео на аеродрому у Словењ Градцу, неслужбено представља нови рекорд за Гинисову књигу рекорда, пошто је тренутни рекорд 6.500 метара.

Тодоровић, кога овдашњи медији представљају јавности као „српског спортског падобранца“, у инвалидским колицима је већ пет година, после пада с неотвореним падобраном. Уочи кобне несреће био је спортски падобранац и припадник 63. падобранске бригаде из Ниша. За носиоца Гинисовог рекорда у инвалидском скоку у тандему борио се још прошле године у истом саставу као и ове, са словеначком „посадом“, али је тај покушај пропао пошто су гинисовци оценили да начин извођења скока не одговара за признавање рекорда.

Савез параплегичара Словеније тврди да су овога пута све административне препреке прескочене а бирократски захтеви за-

довољени, зато су документацију о скоку већ предали комисији у Лондону. Тодоровића је у „наскоку“ на висину од 7.924 метра пратила и потпредседница Савеза параплегичара Словеније Барбара Слачек, иначе први словеначки параплегичар која је скочила у тандему са висине од 4.800 метара.

Да Тодоровићев скок са те висине није ни наиван, а још мање безопасан, објаснио

је његов партнер у скоку, тандем-пилот Роман Погачар, који је и сам служио у нишкој падобранској бригади 1985. године и за собом има више од девет хиљада скокова падобраном: „На висини са које смо скочили температура је била минус 50 степени Целзијусових, док је на ‘земљи’ била око три степена.“

Погачарова спретност да пази на Горана била је од пресудног значаја приликом доскока на земљи, јер Горан не осећа доње екстремитете па су могуће нове, чак тешке повреде уколико би ишта кренуло наопако. Авионом пилатус РС-6 пилотирали су Дамијан Цехнер и Вили Плетиершек, а сниматељ скока био је Петер Анжур.

Што је најважније, сви поменути из Словеније су овај подвиг извели у добротворне сврхе, како би помогли Горану, јер су Тодоровићеви напори да освоји Гинисов рекорд усмерени у прикупљање новца за операцију пресађивањем матичних ћелија. Зато су сви који су се укључили у акцију радили бесплатно да би Горану помогли да сакупи новац за операцију која би могла да му помогне да оздрави. ■

Политика

ПОТПУКОВНИК НЕНАД БУЛАТОВИЋ, КОМАНДАНТ 63. ПАДОБРАНСКОГ БАТАЉОНА

Живот под куполом

Много генерација прошло је испод наших падобранских купола. Свака је у ту заједничку кућу уградила своју циглу. Орден народног хероја, који краси ратну заставу падобранске јединице, није стечен у тренутку, једној бици или рату, већ је плод дугогодишњег рада, увежбавања, напорних маршева и падобранских скокова... А само једна генерација имала је част, привилегију и обавезу да у судбоносним тренуцима покаже шта може и уме.

Недавно су нишки специјалци, на празник *Покрова пресвете Богородице* 14. октобра, обележили своју славу. Био је то повод да са командантом 63. падобранског батаљона Специјалне бригаде наше војске потпуковником Ненадом Булатовићем разговарамо о падобранским скоковима, гађањима у протеклом времену, али и бројним увежбавањима на полигонима, учешћу на вежбама, те о реализованим струч-

ним курсевима припадника јединице којом командује.

— Бољи смо у односу на прошлу годину, а наредне намеравамо да будемо још бољи. Задржали смо и унапредили стручне квалитет припадника. Богатији смо и за десетак млађих инструктора и инструктора падобранства. После напорне и захтевне селективне обуке, у Падобрански батаљон примили смо одређен број старешина и тако подмладили кадар. Је-

диница се опремила савременом опремом и наоружањем — кратко резимира стање у 63. батаљону потпуковник Булатовић.

■ Поштовање традиције за сваког нашег падобранца представља својеврстан морални и културолошки образац понашања, обавезу, али и потребу. Зашто је то тако?

— Одувек припадници падобранских састава имају такав однос према традицији и свим претходницима који су радом, а неретко и крвљу, увели некадашњу 63. падобранску бригаду у строј елитних специјалних јединица у овом делу Европе.

Много генерација прошло је испод наших падобранских купола. Свака је у ту заједничку кућу уградила своју циглу. Орден народног хероја, који краси ратну заставу падобранске јединице, није стечен у тренутку, једној бици или рату, већ је плод дугогодишњег рада, увежбавања, напорних маршева и падобранских ско-

кова... А само једна генерација имала је част, привилегију и обавезу да у судбоносним треницима покаже шта може и уме.

Појединац јесте најважнија *карика* колектива, али када је сам, он је мали и рањив. Само као део тима, јединице у којој ради оно што најбоље зна, падобранац успешно извршава задатак. Данас, после десетак година, у падобранском строју **63.** батаљона стоји нова генерација старешина, обучаваних и васпитаваних на примерима и искуству претходника. Тамо су где други не смеју и не могу. На њиховој страни су квалитети попут знања, залагања и вештине.

■ *Падобранске јединице свуда у свету јесу елита војске? Шта је кључ таквог успеха?*

– Одговор је у сваком човеку, падобранцу понаособ, који својим особинама и могућностима даје снагу колективу, укратко – у падобранцу који, када се после скока одвоји од авиона, може да контролише себе, емоције, страх. Тамо горе допуштен је приступ само одабранима и посвећенима. Падобранци су ретки хероји који за себе кажу да нису храбри, већ само умеју да контролишу страх боље од осталих.

■ *Да ли је тако и у **63.** батаљону?*

– У **63.** падобрански батаљон долазе високомотивисани војници и старешина, који су се за тај позив добровољно определили. Уз претпоставку да су потпуно здрави, добре психофизичке кондиције, да би постали квалитетни специјалци, падобранци морају годинама да се увежбавају, унапређују потребна знања и вештине.

Падобранска обука обухвата неколико нивоа. Кандидати најпре похађају основну падобранску обуку, коју чине различити садржаји обуке на земљи и војни падобрански скокови са опремом и наоружањем. На следећем нивоу оспособљавања – вишој падобранској обуци – падобранци се обучавају за скокове на слободно дејство и извођење специјалних десаната. Највиши ниво оспособљавања представља обука за стицање звања инструктора падобранства, на посебном курсу који похађају најуспешнији.

Током **2009.** године, основну падобранску обуку завршили су две групе полазника, а за поједине припаднике састава организовани су курсеви млађих инструктора и инструктора падобранства. Реализован је и курс селективне обуке старешина из осталих јединица Војске Србије, кандидата за Специјалну бригаду. У току је курс више падобранске обуке, на коме учествује две групе специјалаца. Треба рећи да поменуте специјалистичке курсеве и стручну обуку изводимо у јединици сопственим ресурсима, уз сарадњу са летачким саставима и Батаљоном за обезбеђење нишког аеродрома, а на тај начин подмлађујемо и кадар.

■ *Поменули сте селективну обуку која, уколико се успешно оконча, представља улазницу за падобрански строј. Ко-*

У строју црвених беретки

Потпуковник Ненад Булатовић рођен је **27. јуна 1970.** у Приштини. Војну академију Копнене војске, Смер пешадија, завршио је **1993.**, а командно-штабно усавршавање пре три године. Отако је прикачио прве официрске чинове до данас, професионалну каријеру гради у строју нишких *црвених беретки*. Има звање инструктора падобранства. Током ратних сукоба на нашим просторима био је рањен, а орденом за храброст одликован је **1999.** године. Ожењен је Марином и има двоје деце – десетогодишњу Анђелку и трогодишњег Алексу.

је особине, заправо, треба да имају црвене беретке?

– Будућим падобранцима се, током селективне обуке, проверавају психофизичке способности и издржљивост на дугим маршевима, под пуном борбеном опремом. Ко успешно савлада тестове и докаже потребан ниво вештина стиче услов да постане припадник **63.** падобранског батаљона. Циљ такве селекције јесте да се издвоје они кандидати који имају захтеване врлине и квалитете, али и одговарајући карактер – одлучност, самосталност у раду, натпросечну интелигенцију, потпуну психичку стабилност и истрајност, способност за добру организацију посла и руковођење групом или јединицом. Сваки припадник *црвених беретки* одан је јединици, идентификује се с њом и поносан је на падобранске ознаке које носи.

■ *На курсу више падобранске обуке, који се тренутно организује у Батаљону, старешина се на новим падобранима оспособљавају за извођење специјалног десанта на терене малих димензија, са препрекама у околини. Каква су искуства полазника с обзиром на то да се*

таква обука, због недостатка школских падобрана, није реализовала последњих осам година?

– Набавком савременог падобрана америчке производње УМ-1 јединица је добила квалитетно школско-борбено средство. Битно је истаћи да на тај начин нисмо решили само проблем обуке падобранаца за извођење специјалног десанта већ смо се и оспособили за употребу борбеног средства које користе специјалне јединице широм света. Увођењем тог падобрана смањили смо број планираних скокова потребних за реализацију курса, односно остварили одговарајуће уштеде.

Наша искуства у његовој употреби потврђују да је реч о веома безбедном средству, које знатно смањује ризик од повреда приликом приземљења, што је за падобранце најризичнији моменат скока. Током прве седмице курса реализовано је више од **100** скокова, а нисмо имали ни најлакше повреде. Раније су се, у току прве недеље више падобранске обуке, дешавале бројне повреде, углавном због грешке младих падобранаца приликом приземљења падобранима типа *крило* или школским падобраном ПШ-03, који су се користили. Скокови помоћу њих захтевали су више енергије, способности и психичке стабилности падобранаца, па је ризик од повреда у току рада био велики.

■ *Хоће ли се нишка падобранска јединица у будућности опремити још неким савременим техничким капацитетима?*

– Дугорочним плановима предвиђа се опремање састава савременом борбеном опремом и наоружањем како би се повећала њена оперативна способност. Поред падобрана УМ-1, у јединици се од ове године користе и нова теренска возила *ландровер дефендер*. У току су набавка и обнављање ресурса заштитне падобранске опреме, без које падобранци не иду на скок. Ускоро очекујемо и ново стрелачко наоружање – аутоматске пушке намењене специјалним јединицама, и лаке митраљезе, чиме ћемо знатно повећати борбену ефикасност. И опремање модерним системима веза обезбедиће **63.** батаљону додатни квалитет.

Нишки падобранци су високообразовани професионалци, говоре стране језике и владају стручним и техничким знањима за коришћење софистициране информатичке и комуникационе опреме. Оперативној способности јединице доприносе стабилан систем командовања, добра организација рада, али и мотивисаност припадника, посебно за усавршавање. Захваљујући искуству старешина, изграђеном систему врхунске падобранске, тактичке и ватрене обуке, припадници **63.** батаљона су, са знањем и људским квалитетима, уз употребу специјалне опреме и наоружања, спремни да одговоре новим безбедносним изазовима. ■

Влада КРСТИЋ

Падобранска слава

Сваке године 14. октобра, на празник Покрова пресвете Богородице, у Нишу се окупљају падобранци и пријатељи 63. падобранског батаљона, односно некадашње 63. падобранске бригаде, како би обележили славу јединице.

И ове године, 13. октобра у нишкој Саборној цркви, протојереј-ставрофор Влајко Грабеж, бивши свештеник 2. крајишког корпуса Војске Републике Српске, пререзао је славски колач. Присуствовали

су некадашњи и садашњи припадници јединице и ветерани. Тога дана одржана је и Скупштина Удружења ветерана 63, а падобранци су сутрадан добровољно дали крв у Заводу за трансфузију.

Чланови Удружења ветерана предали су колегама и падобранском батаљону поклоне које су донели из Израела, у коме су недавно боравили – сребрни медаљон патријарха јерусалимског Теофила Трећег и заставу Падобранске и школе за специјалне операције, поклон главног инструктора из базе Тел Ноф.

Слава и Дан падобранског батаљона обележени су и у Тел Авиву. Свечаност је организовао изасланик одбране Србије у Израелу пуковник Саша-Кука Стевановић. Директор аеродрома Дов Хоз Моше Талмор, такође падобранац, био је домаћин скупа коме су присуствовали и Душан Крстић и протосинђел Јован Ђулибрк. ■

Б. ПАУНОВИЋ

„Отворени дан” одушевио Нишлије

На нишком војном аеродрому 22. октобра одржан је „Отворени дан”, традиционално дружење припадника ваздухопловства, противваздухопловне одбране и 63. падобранског батаљона са грађанима.

Посетиоци су разгледали авионе *орао*, *супер галеб*, Ан-26 и *утва 75*, хеликоптере Ми-8, *газела* и *гама*, противваздухопловни ракетни систем КУБ 230. самоходног дивизиона за ПВД, а и наоружање и опрему које користе падобранци. Највише занимања за изложене „експонате” показали су млади – ученици основних и средњих школа из Ниша и околине.

Према речима мајора пилота Драгана Тривуна, официра за односе са јавношћу 98. авијацијске базе, изложене летелице и опрема представљају најбоље чиме тренутно располаже Војска Србије.

– Ова акција има за циљ да грађанима прикаже опремљеност и увежбаност, пре свега припадника 98. и 204. авијацијске базе, осталих јединица авијације и ПВД, наравно и 63. падобранског батаљона Специјалне бригаде Копнене војске – каже мајор Тривун.

Током „Отвореног дана” Ниш су надлетали авиони МиГ-29, МиГ-21, *орао*, *супергалеб*, *антонов 2* и 26. Падобранци су извели демонстрациони скок и десант. ■

М. МИЛОЈЕВИЋ

Покровитељ овогодишњег „Балканског скока пријатељства” била је специјална антитерористичка јединица Министарства унутрашњих послова Републике Србије

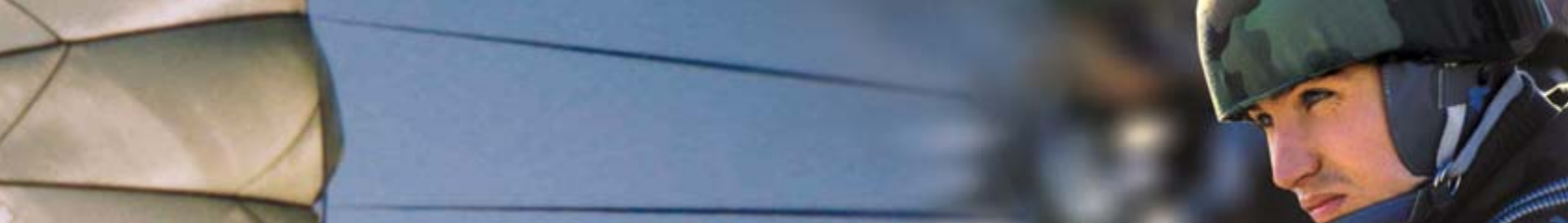

Сусрети у Бањалуци

Крсна слава Падобранског школског центра – свети пророк Илија – обележена је 2. августа у Залужанима код Бањалуке. Био је то, као и претходних година, повод за окупљање ветерана 63. падобранске бригаде из Републике Српске и Србије.

Ове године придружиле су им се и колеге из бројних крајева света – активне и резервне старешине, спортски падобранци и падобранци Израела и Грчке. Међу њима био је и Александар Љољос, секретар Удружења резервних падобранаца Грчке, које већ годинама организује познати међународни скуп *Балкански скок пријатељства*, на коме учествују ветерани из већине земаља НАТОа.

Гости су посетили институције Републике Српске и обишли спомен-собу Војске у касарни *Крајишке бригаде (Козара)*. Падобранци су скочили по неколико скокова. Посебно су се занимали за авион *утва 66*, који у својој падобранској каријери нису имали прилику да виде. Поједини падобранци скакали су и у тандему са Радетом Чајићем или Немањом Гороњом, тандем-мастерима Падобранског клуба из Бањалуке.

Балкански скок пријатељства 2009

Од 25. до 27. септембра одржан је у Кикинди сусрет падобранаца ветерана – *Балкански скок пријатељства 2009* – који традиционално, уз неко од српских удружења или клубова, организује Грчка унија резервних падобранаца (HEL.A.R.U.). Овогодишњи покровитељ из Србије била је Специјална антитерористичка јединица (САЈ) Министарства унутрашњих послова Републике Србије, а непосредни домаћин и реализатор програма Аеро-клуб *Кикинда*. На аеродрому тог клуба изведени су и падобрански скокови.

Гости су пристигли из Грчке, Аустрије и САД. Из Грчке је стигло шест падобранаца, Аустријанаца је било троје, док су САД представљала два вијетнамска ветерана из Специјалних снага (*Зелених беретки*) Армије САД.

Падобранци су скакали из падобранске верзије авиона Ан-2, којим је управљао Ника Адамов, председник Аеро-клуба *Кикинда*. Инструкторску компоненту водио је Јоцо Мандић, а непосредни реализатори били су инструктори падобранства Борис Адамов, Дарко Качавенда и Радивој Паја Павлов. Ветерани су могли да бирају између два типа падобрана – ретког неу-

прављивог ПД-08 округле куполе и *Eagle 290* четвртасте куполе, коју у својој падобранској обуци користе САЈ и Жандармерија. Квалификациони услов за добијање САЈ крила било је да ветеран скочи три скока. Висине са којих се скакало биле су 800, 1.200, 1.500 и 2.500 метара.

Падобранску јединицу Војске Србије, 63. падобрански батаљон, представили су бивши припадници тог састава и свештеник јединице водник протосинђел Јован Ђулибрк.

Додела САЈ падобранских крила учесницима организована је у хотелу Нарвик у Кикинди. Присуствовао је и помоћник војног аташеа америчке амбасаде у Београду потпуковник Капело, који је обишао ветеране и скочио тандем-скок са Борисом Адамовим. Ветерани су, осим нумерисаних крила, добили и одговарајући сертификат којим се потврђује њихова квалификација да их носе.

У име удружења ветерана америчких Специјалних снага Специјалној антитерористичкој јединици плакету је уручио заставник Вилијем Фанарас. Ветерани су последњег дана дружења скакали и стандардне спортске скокове. ■

Бојан НАЂ

Припрема за скок

Босне и Херцеговине (Република Српска) мајор Радосав Бањанин, командант Жандармерије Републике Србије Братислав Дикић, командант нишког одреда Жандармерије пуковник Сенад Коштић и припадници Специјалне јединице полиције Министарства унутрашњих послова Републике Српске.

Свечани програм почео је скоковима падобранаца и демонстрацијом са великом заставом Републике Српске. Један од тих скокова био је посебно важан и привукао је пажњу присутних – протосинђел Јован, свештеник 63. падобранског батаљона Војске Србије, скочио је стоти скок.

Демонстриране су борилачке вештине *крав мага*, која је саставни део обуке израелске војске и многих специјалних јединица

Седмог дана прославе ветеранима су се придружили и изасланик председника Републике Српске Душко Четковић, представник Републике Српске у Израелу Арије Ливне, изасланик премијера Сава Лончар, затим, у име Трећег пешадијског пука оружаних снага

широм света. Способности је приказао инструктор Јован Манојловић. Уследио је црквени обред сечења славског колача, а после тога падобранци су наставили дружење. ■

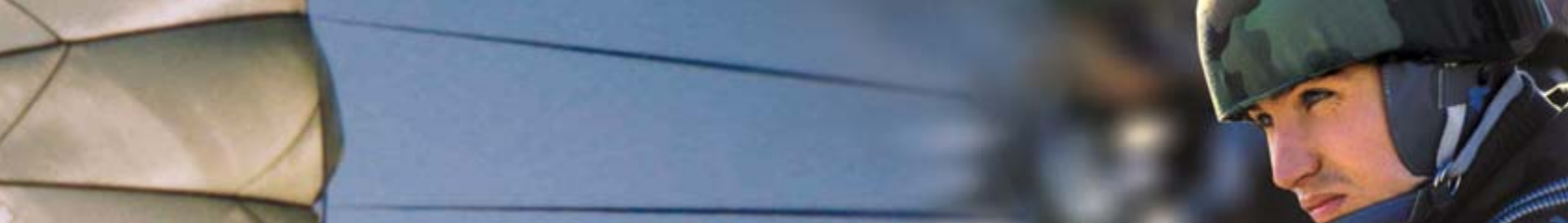
Б. НАЂ

72. ИЗВИЋАЧКО-ДИВЕРЗАНТСКИ
БАТАЉОН СПЕЦИЈАЛНЕ БРИГАДЕ

Војници тихог корака

У временима када се територија и животи грађана бране оружјем, неко мора да преузме већи ризик. У таквим случајевима ризик није игра на срећу. Напротив. Посао се поверава најбољима. Људима који негују тиху и смртоносну вештину неприметне инфилтрације у противничке редове, способност вишенедељног преживљавања у непријатељској позадини до момента извршења задатка, хладнокрвност и прецизност. Иза њих некада остају ватра и рушевине, а некада само тишина. Резултат таквих акција противник осети тек онда, када је, углавном, касно за ефикасно реаговање.

Историја ратовања још од античких времена бележи да су битке одлучивале мале групе посебно обучених људи, који су вешто налазили пукотине у противничкој одбрани и дубоко у његовој позадини правили диверзије или се пак враћале неопажено носећи информације које су касније омогућавале немерљиву предност на бојном пољу. Такве активности, које је теорија ратне вештине касније препознала као *извиђачко-диверзанска дејства*, подразумевале су врхунску психофизичку спремност, храброст и посвећеност војника којима су поверене.

Данас, као и стотинама година раније, ти људи негују тиху и смртоносну вештину неприметне инфилтрације у противничке редове, способност вишенедељног преживљавања у непријатељској позадини до момента извршења задатка, хладнокрвност и прецизност. Иза њих некада остају ватра и рушевине, а некада само тишина. Резултат њихових акција противник осети нешто касније, када је, углавном, касно за ефикасно реаговање.

У друштво поменуте елите спада и 72. извиђачко-диверзантски батаљон Специјалне бригаде Војске Србије. Чак и површним по-

Грифон – обележје јединице

Припадници јединице на рукаву носе грб који би на основу предлога прослеђеног Генералштабу ВС требало да постане и званично обележје 72. извиђачко-диверзантског батаљона. Грб се састоји од штита Немањиха који је подељен вертикално на две половине, зелене и бордо боје (за службену униформу). У левом горњем углу налази се златним бојама исписан број 72 – број батаљона, а у централном делу налази се грифон сребрне боје. Ознака за радно-

ратну униформу је иста, само у зелено-црној варијанти.

Грифон је митска животиња настала у персијској митологији старог века. Представља митско биће са телом лава и главом и крилима орла. У митологији се описује као савршен борац, господар земље и ваздуха. Исти симбол носио је на штиту војсковођа Олујић командујући једним делом војске кнеза Лазара. Грифон се појављује и на фрескама неких цркава из средњег века.

знаваоцима војних јединица, број у називу поменуте јединице говори пуно. Боље упућени у теме везане за специјалне саставе знају нешто о тој јединици. С времена на време име батаљона и нешто од његових активности појави се у војној и цивилној штампи. Ипак, велики део тога што јединица може и зна, остаје у кругу касарне „Растко Немањић” у Панчеву. До даљњег.

Сенке у чизмама

Седамдесет двојка готово две деценије фигурира у називу специјалних јединица Војске. Та бројна ознака носила је одувек епитет елитног. Такву репутацију, разуме се, јединица није заслужила само у мирнодопском периоду.

Септембра 2006. године 72. специјална бригада, са 63. падобранском бригадом и деловима 82. поморског центра, формирала је Специјалну бригаду Војске Србије. У њеном саставу данас је 72. извиђачко-диверзантски батаљон.

Ради се о потпуно професионалној јединици у чији састав, поред команде батаљона, улазе: командни вод, падобранска чета, три извиђачко-диверзантске чете, чета за ватрену подршку и чета речних диверзаната. Командант 72. ИДБ-а мајор Синеши Сташевић каже да је основна намена јединице прикупљање обавештајних података о противнику, земљишту и временским условима на

Командант 72. ИДБ-а
мајор Синеши Сташевић

тактичкој дубини, извођење диверзантских дејстава, на копну и под водом, и извођење противпобуњеничких дејстава.

Припадници батаљона обучени су и опремљени да се копом, ваздухом или водом, тј. испод воде, неопажено приближе „објекту дејства” и да у задато време, на одређен начин, изврше задатак, а све то и десетинама километара дубоко на територији коју контролишу снаге противника.

– Припадник наше јединице је професионалац који ради све што и остали војници, само на

бољи, бржи, вештији и ефикаснији начин – објашњава мајор Сташевић суштинску разлику између специјалца и „обичног” војника.

Разлика је, међутим, комплекснија од скромне и лаконске изјаве команданта. Извиђачко-диверзантске тимове чине официри, подофицири и професионални војници иза којих су године специјалистичке обуке, курсева и тренажа у земљи и иностранству. Вештине којима располажу софистициране су и ретке међу припадницима војске. Борбени задаци на које се шаљу јединице попут 72. ИДБ-а носе велики ризик у сваком сегменту извођења и захтевају натпросечну психичку стабилност и физичку кондицију.

Некада је потребно да извиђачи буду праве сенке у чизмама – невидљиви људи који ће претпостављеној команди донети вредне обавештајне податке о противнику. Нека-

ПАД БРАНАЦ

да су ефекти њиховог дејства праћени ватром и паником међу противничким снагама. У сваком случају, важност борбеног ангажовања извиђача диверзаната у значајној је несразмери са бројем људи и ресурсима који се при том употребљавају. Војничким језиком речено – они извршавају тактичке задатке стратегијског значаја.

Срце у тиму

Дух 72. извиђачко-диверзантског батаљона, како каже његов командант, одликује се професионализмом, чврстим међуљудским везама и елитизмом. Другарски, готово братски, а опет професионални односи у јединици, понекад стављају по страни формалну војничку дисциплину. Мајор Шашевић каже да су његове колеге „комплетни војници“, професионалци који одлично познају обавезе и дужности, али да је дух колектива учинио да односи међу припадницима 72. ИДБ-а буду, како је рекао, „здрави и конструктивни“.

– Радна атмосфера је пријатна и њој се сви лако прилагоде. Постоји узајамно разумевање, поверење, сарадња... Постоји и здрав такмичарски дух који негујемо. Наравно, све у контексту здраве конкуренције – каже мајор Шашевић.

Припадник 72. ИДБ-а не постаје се случајно. Пут до звања припадника те јединице захтева, поред јаке жеље, и одређене квалитете. Будући да је батаљон, као и цела Специјална бригада, у потпуности попуњен професионалцима, нови припадници се одабирају и примају из Војске Србије и из цивилства путем јавних конкурса, с тим што се кандидати који нису у професионалној војној служби примају искључиво у својству професионалних војника.

Према речима команданта, деветонедељна обука има за циљ да се провери психофизичко стање кандидата и њихова способност да овладају основним знањима и вештинама из садржаја обуке којима за то време бивају подвргнути. На крају деветонедељног периода обучавања организује се евалуација и сертификација, и у зависности од показаних резултата саставља се листа оних који задовољавају критеријуме и имају предрасположности за пријем у јединицу.

– Успех у процесу обучавања не значи аутоматски пријем. Кандидат на тај начин само стиче услов да буде позван када се у јединици укаже потреба за то. Некада се на позив чека месецима. Када војник или старешина постане припадник 72. батаљона, тек тада почиње стручно-специјалистичка обука која траје непрекидно колико и статус припадника јединице – каже мајор Шашевић.

Искуства говоре да је три године оптималан и најкраћи период потребан за усвајање корпуса знања и вештина који извиђачу диверзанту омогућавају да изврши готово све задатке. За то време припадник јединице за-

Обука у верању

вршава један или више специјалистичких курсева у земљи или иностранству. Искуства која тамо стекну, припадници јединице уграђују у систем обуке у јединици и та искуства су од јако великог значаја.

Респект који припадницима 72. извиђачко-диверзантског батаљона указују колеге из иностранства током заједничких вежби и обука јесте чињеница која прија, искрен је мајор Шашевић. И поред тога основни циљ

команде ИДБ-а, како он каже, јесте достизање што је могуће већег нивоа оперативних способности јединице.

Ново наоружање и опрема која је стигла у јединицу и која употпуњава арсенал 72. ИДБ-а, учиниће батаљон и у техничком смислу упоредивим са најбољим јединицама те врсте у свету. Вештине којима 72. ИДБ располаже већ га сврставају у то друштво. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

**СПЕЦИЈАЛНА АНТИТЕРОРИСТИЧКА ЈЕДНИЦА
МУП-а РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – САЈ**

Кратка дефиниција силе

Од њих се очекује да буду први на линији одбране безбедности државе Србије и њених грађана. Од њих се тражи да преузму ризик и одговорност у ситуацијама када остали за то нису спремни. Спретни до елеганације, ефикасни до бруталности, припадници САЈ јесу ударна песница државе за обрачун са опасним појединцима, криминалним и терористичким групама.

Грича о Специјалној антитерористичкој јединици Министарства унутрашњих послова, која је познатија по акрониму САЈ, одавно је међу „обичним људима“ попримила облик легенде. С времена на време телевизија прикаже снимке момака у црним униформама и „фантомкама“ приликом хапшења опасних криминалаца. Око мере, ипак, у већини случајева бива ускраћено за главни део њихових акција. Вероватно због мањка публицитета, специфичног изгледа опреме и наоружања његових припадника и неспорне ефикасности, САЈ голица машту јавности. Будући да је јединица релативно мала, што значи да оперативни део чини нешто више

ПАД БРАНАЦ

од стотину припадника, могуће је задржати извесну меру тајности њеног рада.

Захваљујући снажном духу припадности колективу, традицији, строгој селекцији и суровој обуци, САЈ три деценије чува чврсто језгро, негује и унапређује елитизам у једном од најопаснијих послова који постоје.

Три деценије готовости

Корени САЈ сежу до маја 1978. године, када се у оквиру ондашњег Савезног секретаријата за унутрашње послове (ССУП) формира Батаљон за специјална дејства, коме је у надлежност стављена борба против тероризма на оперативном нивоу. Седам месеци после формирања савезне Јединице за специјална дејства, одлучено је да се и на републичким и покрајинским нивоима формирају јединице са истом наменом. Тако је 18. децембра 1978. формирана Јединица милиције за специјална дејства РСУП-а СР Србије. Узрок таквог развоја догађаја, барем према званичним објашњењима, били су безбедносне процене ширења међународног тероризма, односно потреба ефикасније борбе против таквих појава на територији СФРЈ. Задатак јединице било је и спречава-

Кодекс Специјалне антитерористичке јединице

Припадници јединице строго се придржавају кодекса који гласи:

- Не остављај никада колегу у опасним ситуацијама
- Заштити животе недужних
- Не употребљавај оружје против неоружаних особа

ње отмица ваздухоплова, ослобађање талаца, борба против криминала, хапшење наоружаних и опасних лица, и сличне акције високог ризика у урбаним условима.

База јединице првобитно је била при СУП-у Нови Београд, да би 1983. године била премештена на Аеродром „Београд“ у Сурчину, где остаје до 1992. године. Почетком 1991. године поново се мења назив у „Специјална јединица МУП-а Републике Србије“. Од тада је и њено седиште премештено у Центар „13. мај“ у Батајници, где се и данас налази. Половином 1992. године, у оквиру Ресора јавне безбедности, формирају се специјалне јединице са седиштем у Београду, Новом Саду и Приштини. Јануара 1994. године, решењем министра унутрашњих послова Републике Србије, дотадашњи назив „Специјалне јединице“ замењује се новим – „Специјалне антитерористичке јединице“ (САЈ). После агресије Натоа, јединице САЈ у главним градовима бивају расформиране.

Људи од акције

Специјална антитерористичка јединица је од самог оснивања била снажан инструмент државе за обрачун са тероризмом и најтежим облицима криминала. Реч је о специјализованој јединици МУП-а, намењеној за извршавање сложених и високоризичних задатака безбедности и заштите Републике Србије и њених грађана. То се, пре свега, односи на борбу против тероризма на тактичком нивоу, односно на пружање асистенције Управи криминалистичке полиције и другим организационим јединицама

Командант

Командант САЈ потпуковник полиције Спасоје Вулевић завршио је Војну гимназију и Војну академију у Београду. Припадник је јединице пуних 16 година и за то време је у њој прошао све командне дужности.

Први је старешина српске полиције који је 2008. године завршио престижну FBI Националну академију у Квонтику, САД.

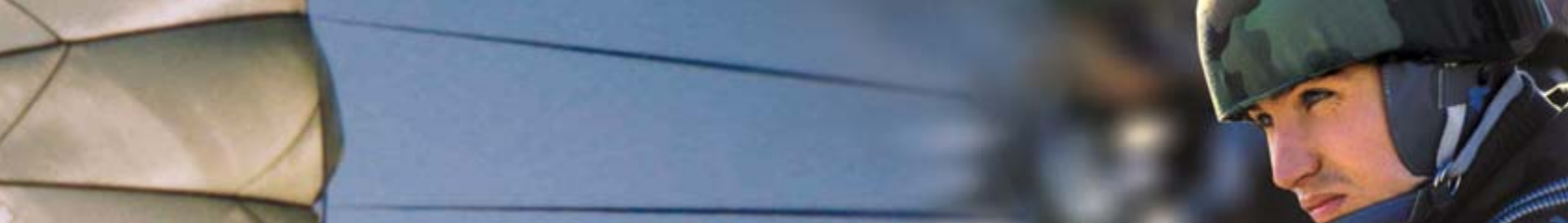
Годинама се успешно бави спортском дисциплином практичног стрељаштва (ИПСЦ), у коме је наступајући за клуб КПП „Делта“ и државну репрезентацију освајао бројне медаље на такмичењима у земљи и иностранству.

МУП-а приликом хапшења опасних криминалаца и криминалних група, посебно у ситуацијама када се очекује пружање отпора ватреним оружјем.

Стотине акција хапшења, неутралисања диверзантско-терористичких група и решавања талачких ситуација чини их експертима у својој бранши. Командант САЈ потпуковник Спасоје Вулевић истиче да је специјалност његове јединице дејство у урбаној средини. Непрекидна обука, праћење токова развоја и искустава сродних јединица у свету, анализа акција и ситуација из делокруга одговорности, према речима команданта, предуслов је оперативности.

Борбена патрола на води

Упад на верачком торњу

У упадном тиму – службени пас „малино“

Подземни специјалци

Штампа је 28. фебруара 1989. објавила окончање штрајка албанских рудара, који су се осам дана пре тога из политичких разлога (хапшење Азема Власија) забарикадирали у руднику „Стари трг“ код Косовске Митровице. Међутим, нико није објавио шта се те ноћи заиста збило. Иако је већи део њих напустио окно до 27. фебруара, педесетак најупорнијих остало је забарикадирано на деветом нивоу испод земље, односно на дубини од око 850 метара. Како су под паролом штрајка Покрајином почели да се шире побуне и протести, а ситуација је претила да се отме контроли, одлучено је да штрајк насилно прекине.

У ноћи између 27. и 28. фебруара 13 припадника Јединице приручним средствима, кроз противпожарне отворе, спуштало се у утробу земље неколико сати. Пошто су сви лифтови били онеспособљени, то је био једини начин да се дође до места где су се штрајкачи налазили.

Без испалењеног метка и коришћења прекомерне силе припадници Јединице спровели су штрајкаче до површине. Прва група од 15 ухапшеника из рудника је изашла у 7.45 ујутру. Сви који су учествовали у акцији у Косовској Митровици добили су пиштоље, награду тадашњег Републичког секретара за унутрашње послове на којима је угравирано „За подвиг“. Међу припадницима Јединице који су те ноћи извели акцију на дубини 850 метара испод земље, био је и њен каснији командант пуковник полиције Живко Трајковић.

који важе за сличне полицијске јединице у Европи. У саставу јединице су, поред команде, четири тима: А, Б, Ц (специјалистички), Д тим (за обезбеђење и подршку) и Техничка служба. Као најобученији и најспособнији, са најискуснијим кадром, тимови А (први, ударни) и Б представљају ударну песницу САЈ. Њихов задатак је да решавају компликоване талачке ситуације, упадају у отете авионе, аутобусе, проваљују у забарикадиране објекте, хапсе опасне и наоружане особе и криминалце.

Тим Ц је специјалистички и у њему се налазе: Снајперска група, Ронилачка група, Група водича службених pasa, Група за минско-експлозивна средства и биолошко-хемијска средства.

Приликом извршења задатака тимови А, Б и Ц делују координирано као јединствена целина, као један тим у коме свако има своје прецизно одређене задатке.

Тим Д обезбеђује важне личности (ВИП) и објекте којима прети непосредна опасност од терористичког напада, пружа ватрену по-

– Циљ нам је да нашу базу промовишемо као регионални центар за обуку анти-терористичких јединица на Балкану. У септембру ове године одржали смо други по реду међународни семинар „Борба против тероризма“, на коме је учествовало 46 припадника из 15 специјалних јединица полиције земаља у региону: Словеније, Хрватске, Републике Српске, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Бугарске, Румуније, Грчке и Србије. Војску Србије представљали су припадници ПТ батаљона из састава Специјалне бригаде и Батаљона војне полиције специјалне намене „Кобре“. Обуку су изводили наши инструктори

и инструктор из америчког ФБИ ХРТ (ХРТ – Тим за спасавање таласа). За формирање Регионалног центра за обуку специјалних јединица већ имамо изграђено највеће стрелиште на Балкану, верачки торањ са свим неопходним садржајима за извођење високопрофесионалне обуке и све потребне спортске објекте. У току је и реализација још једног важног пројекта – изградња марине на Дунаву. Тако ћемо заокружити све видове дејстава специјалаца – на земљи, у ваздуху и води – каже Вулевић.

Специјална антитерористичка јединица је данас организована према стандардима

дршку. Између осталог, припадници тима Д обезбеђују амбасаду САД у Београду и америчког амбасадора, патролирају по аеродрому „Никола Тесла“ у Београду. Оперативни састав, распоређен у тимове, броји око стотину припадника. Управо онолико колико је потребно за ефикасно извршавање задатака. Са логистиком тај број је већи. Сваки тим се дели на групе од десетак људи.

Сурова обука

Да бисте постали припадник САЈ, морате бити у много чему натпросечни. И морате бити тога свесни. Да би се жеља „обичног“ припадника полиције да уђе у САЈ остварила, треба да испуни низ услова. Прво, потребно је најмање две године беспрекорне службе у полицији. Затим је неопходно да стекне право да буде позван на селективну обуку, која подразумева низ психофизичких и стручних полицијских тестова. Они који буду подвргнути четворонедељној селекцији убрзо схвате зашто су претходни тестови били тако ригорозни.

Током прве фазе селекције или „недеље прилагођавања“ кандидатима се предочавају опрема, средства и начин рада у Јединици, уз плански физички тренинг који ће их увести у кондицију неопходну за успешно савладавање програма селективне обуке.

Друга фаза траје две недеље и интерно се назива „темељни тренинг“. У току те фазе појачавају се физичка и борбена обука, уз коришћење заштитне опреме и наоружања, разрађује се тактика у дневним и ноћним условима и пред кандидате се постављају

Арсенал

Специјална антитерористичка јединица поседује савремено наоружање и опрему, углавном стране производње, чији је квалитет практично проверен. Припадници јединице носе пиштоље калибра 9мм – Glock 17, Walther P99, CZ99 и зброявка ЦЗ М-75. Пиштољи су опремљени ласерским обележивачима „Streamlight“ М6 Tactical Laser Illuminator.

Од аутоматских пушака ту су „Заставина“ М70 АБ2 7,62 мм, 5.56 мм SIG 552-2 Commando и 5.56 мм Colt M4A1. Када је неопходно обезбедити снажну ватру у блиској борби припадници, јединице носе деветомилиметарске аутомате Heckler&Koch у варијантама MP5 А2/А3, MP5D i MP5K. Аутомати су опремљени оптичким нишанима, ласерским обележивачима AIM-1/РВ, тактичким светлима „Surefire“ и оптохолографским нишанским справом „Aimpoint“.

Јединица употребљава снајперске пушке „Застава“ М76, Remington Blaser R-93 LRS2, SAKO TRG-22, Win.Magnum SAKO TRG-42, Lapua Magnum SAKO TRG-42. Припадници Специјалне антитерористичке јединице користе сачмаре Benelli M4 Super 90, Benelli M3 Super 90 Tactical, Mossberg 500 А i Franchi SPAS 12.

Од превозних средстава јединица користи хеликоптер Bell 212 Twin, теренска и путничка возила: Mercedes G320 4x4, Mitsubishi Pajero Sport GLS 4x4, Land Rover 110 4x4, Mercedes 316 CDI trucks i BMW 323i. У употреби је и борбено оклопно возило БОВ.

Припадници Специјалне јединице користе Motorola GP 300 i GP 340 системе везе, балистичке прслуке Dyneema NIJ IIIA, шлемове Protech Mod.775 Level IIIA, заштитне кациге Protec „Ace Water“, заштитне наочаре ESS (Eye Safety Systems), чизме Combat Adidas GSG-9 i 5.11 H.R.T. Tactical Series.

Јединица поседује униформе British Army camouflage „Arktis“ и USA digital ACU (Army Combat Uniform).

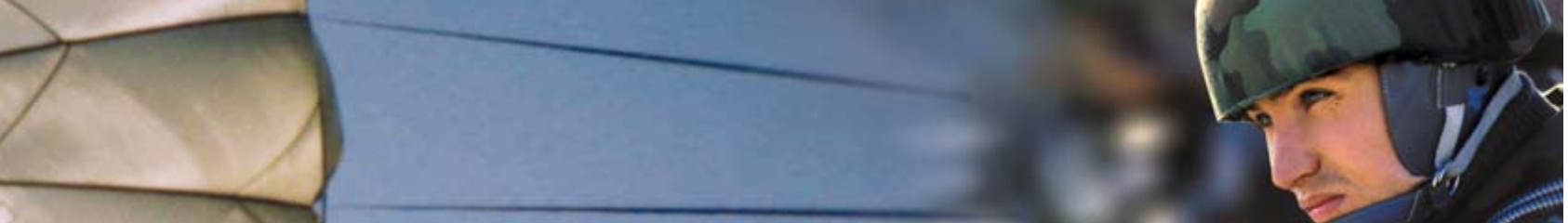
различити задаци које морају са успехом да савладају.

Трећа фаза или „паклена недеља“ јесте круна селективне обуке и у њој кандидати показују своје крајње домете у психофизичкој издржљивости, реаговању под стресом и ситуацијама када треба да реагују након вишедневног неспавања и исцрпљености. Та фаза се изводи ван базе, на унапред припремљеном месту где се обрађују следеће наставне целине: физичка припрема, наоружање и настава гађања, тактика, алпинизам, топографија и оријентација на терену, стројна обука и маршевање. Након савладаног градива и целокупног програма селективне обуке, кандидати полажу завршни тест пред Комисијом за пријем у Јединицу.

Наредних 130 радних дана нови припадници јединице пролазе основну антитерористичку обуку, подељену у две фазе: војнострукну обуку и

Десантирање у ниском лету – техника „сејање“

Падобрански „демо тим“ САЈ

Хроника

Специјална антитерористичка јединица извршила је низ хапшења опасних криминалаца и људи који су, у психичком растројству починили најтеже злочине. Сетимо се неких.

Јула 2007. јавност Србије била је ужаснута злочинем Николе Радосављевића у селу Јабуковац код Неготина, који је ловачком пушком убио девет особа. Акцију његовог хапшења извео је САЈ у сарадњи са јединицама Жандармерије.

Априла 2007. године догодио се инцидент у коме је наоружано лице, после убиства другог лица и покушаја убиства трећег лица, узело неколико особа као таоце и претило да ће извршити самоубиство. На лице места у село Попадић, општина Мионица, упућени су припадници САЈ. Након што се нападач оглушио о позив преговарача и испалио два хица у правцу припадника САЈ који су му прилазили, полицајци су употребили ватрено оружје. Нападач је од задобијених повреда преминуо.

Новембра 2006. припадници САЈ лишили су слободе члана „Земунског клана“ Александра Симовића, оптуженог за учешће у атентату на премијера Зорана Ђинђића и низ других тешких кривичних дела. Тада се крио у изнајмљеном стану у улици Милентија Поповића, на Новом Београду. У стану је пронађено више комада наоружања и муниције.

Априла 2006. у крушевачком насељу Паруновац, мушкарац стар 36 година претио је да ће активирати ручну бомбу уколико се од његове куће не удаљи полиција која је интервенисала после пријаве комшија. Један од припадника САЈ успео је да отме бомбу нападачу без последица по његов и живот присутних полицајаца.

постоје падобрански тимови, сви припадници пролазе падобранску обуку, јер се она сматра важним тестом самопоуздања и храбрости. Ко са успехом заврши све елементе те фазе обуке, добија одговарајући сертификат. У случају да припадник – полицајски службеник обуку не заврши са потребним успехом, враћа се на претходни ниво, или одлази из јединице.

Обука у специјалној антитерористичкој јединици никада се не завршава. Њени припадници сваког дана обнављају и усавршавају стечена знања током шесточасовне обуке. Инфраструктура центра „13. мај“ омогућава извођење обуке у свим условима. Савремена стрелишта, полигони за практично гађање, објекти за симулацију борбе у унутрашњости зграда, отворени базен и још доста тога Центар у Батајници чине једним од најбољих у региону.

Иако несвакидашња природа посла којом се баве припадници САЈ захтева и несвакидашне диспозиције, већина њих живе нормалним породичним животом и како каже њихов командант Спасоје Вулевић, себе сматрају пре свега за грађане патриоте и полицајце. У сваком случају, ти „обични људи“ самом својом појавом одвраћају од помисли на бављење криминаломи тероризмом. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

Фото САЈ

стручно-специјалистичку обуку, које трају по 12 недеља. Током целог периода основне обуке спроводи се настава из физичке обуке, наоружања и настава гађања и верања.

Виша антитерористичка обука јесте следећи ниво усавршавања и представља

процес усвајања софистицираних знања и вештина намењених за дејство унутар борбених тимова, уз коришћење најсавременије опреме и превозних средстава. Тај вид обуке проводи се кроз 18 курсева током 18 месеци. Иако у формацијском саставу САЈ не

САЈТ ВЕТЕРАНА 63. ПАДОБРАНСКЕ

Сусрет прошлости и садашњости

Удружење ветерана некадашње 63. падобранске бригаде настало је 27. јуна 2007. и окупља више од 500 чланова, махом бивших припадника те елитне јединице. Има своју Интернет страницу www.63padobranska.org једноставног изгледа, без много опција за бирање и банера, што олакшава оријентацију посетиоцима глобалне мреже. Највећи број садржаја сајта односи се на војничке дане припадника некадашње Бригаде.

1991–1998. године. Бележе углавном ратне операције у којима су учествовали припадници Бригаде, али и детаље са падобранске обуке, преживљавања у природи. Фотографије са Косова и Метохије изазивају посебну пажњу, јер су махом снимане на терену, вероватно у паузама борбених дејстава.

Међу фотографијама из најновије историје садашњег 63. падобранског батаљона налазе се и оне које говоре о сарадњи са Националном гардом Охаја. Незаобилазне су белешке објективом различитих авиона, падобрана који су се код нас користили шездесетак година, скокова падобраном или падобранских десаната.

Слично је и када је реч о опреми и наоружању које су падобранци некада користили, али и оном којим су данас опремљене наше специјалне снаге. Фотографије из времена Другог светског рата, попут аутомата Стг-44, пушака М-48, руских пушкомитраљеза РПКС, све до домаћег наоружања, као што су пушка М-70 у више варијанти, пушкомитраљез М-72, снајперска пушка М-76 и митраљез М-84. Може се видети и јужноафричка јуришна пушка R-4, коју је ЈНА запленила почетком деведесетих од кријумчара, а била је намењена хрватским паравојним снагама.

У галерији се налазе и фотографије са окупљања ветерана 63. падобранске, падобранских вишебоја и спортских манифеста-

63. падобранска бригада

Насловна | О нама | Окупљања | Памтимо | Сувенири | Галерија | Форум

За отаџбину, за друга, за пушку, за војничку и ратничку част положили су храбро своје животе:

разводник Анђелковић Владан
војник Антонић Раде

војник Хрњак Марко
разводник Илић Саша
поручник Јаковић Зован
десетар Јанковић Љубиша
војник Јовановић Драган
десетар Јовановић Горан
заставник I кл. Калинић Љубиша
војник Карић Милош
десетар Николић Гојко
поручник Новковић Веса
војник Обрадовић Дејан
потпуковник Остојић Горан
војник Преберица Томислав
војник Прохурик Грга
војник Радојевић Бојан

Нова галерија слика

Ових дана поново смо покренули нову, модерну галерију слика из живота припадника 63. падобранске бригаде. Фотографије су подељене по категоријама и на располагању вам је квалитетна претрага, као и оцењивање и додавање коментара за сваку од фотографија ... види

Како смо настали ?

Удружење ветерана 63. је настало из потребе ветерана-падобранца, да очувају теповине онога што је 63. падобранска бригада градила од свог оснивања. Ветерани се труде да очувају углед и репутацију бригаде својим позитивним радом и залагањем у корист друштва и локалних заједница ... детаљније

Саша Гаџик,
оснивач сајта

У знаку 63

Саша Гаџик из Ниша, који је некада служио војни рок у Падобранској бригади и као припадник резервног састава Војске учествовао у ратним сукобима на нашим просторима, покренуо је сајт ветерана 63. падобранске.

Питали смо га, најпре, како је настала Интернет страница посвећена тој јединици и људима који су у њој радили.

— Сајт 63. падобранске почео је да ради 17. маја 2002. године. Данас је лако направити такав Интернет садржај, али је то пре седам година било прилично тешко.

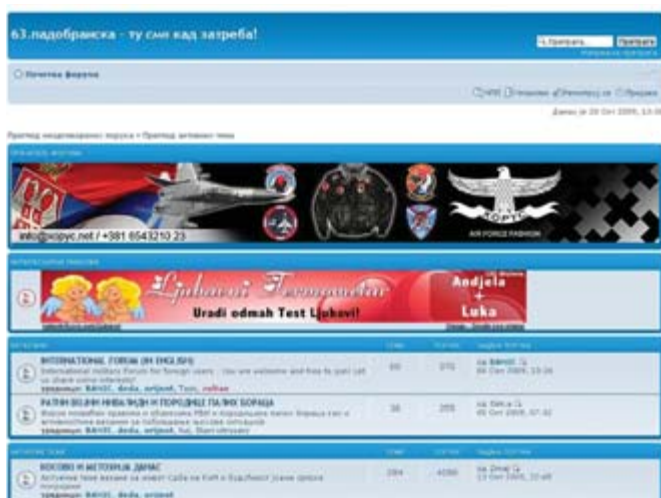
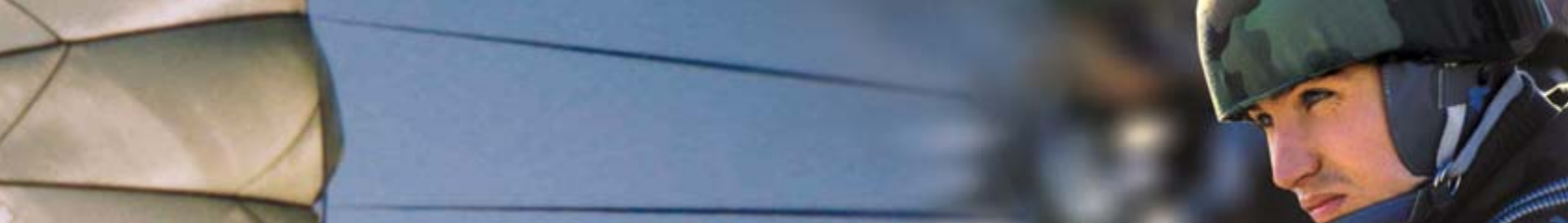
Сећам се да у то време на глобалној мрежи није било ниједног записа о 63. падобранској, иако је то била наша позната и славна јединица. Зарекао сам се да ћу направити сајт посвећен својим саборцима. Иако о изрази Интернет презентација у то време нисам ништа знао, касније се испоставило да је управо то била прекретница којом сам започео каријеру веб девелопера, чиме се и данас успешно бавим.

Најзанимљивији део сајта ветерана 63. представља галерија, у којој се налазе бројне фотографије некадашње јединице и њених припадника, још од 1945. године, па све до данашњих дана. Разврстане су по категоријама, лако се претражују и доброг су квалитета. Међу фотографијама посетиоци Интернет странице 63. падобранске могу пронаћи ону на којој се види како наши падобранци улазе у транспортни авион немачке производње

Jу-52, које је тадашња Југословенска армија наследила од Вермахта, или транспортни авион Ц-47, које су наши падобранци некада користили.

Галерија

Најтежи периоди за падобранце били су ратови на простору бивше СФРЈ, догађаји са Косова и Метохије, о чему сведоче бројне фотографије галерије у одељку историја

ција. Ту су и различити видео-снимци припадника 63. падобранске. Најзанимљивији је снимак телевизије Би-Би-Си, која је у петнаестак секунди забележила повлачење припадника Војске Југославије са Космета 1999. године. Начињен је на брду и насељу Врањевац у Приштини.

Форум

Сајт има и својеврсну продавницу сувенира, углавном одеће са мотивима 63. падобранске.

Најобимнији и најактивнији део сајта представља форум 63. падобранске. На њему се може наћи мноштво занимљивих тема, текстова и фотографија. Садржаји који се односе на ветеране имају два одељка – међународни форум на енглеском језику и одељак који је посвећен ратним војним инвалидима и породицама палих бораца. Теме се односе на војне падобранце, проблеме тероризма и актуелне безбедносне претње у земљи и свету. Ту су и анализе дејстава падобранца у неколико оружаних сукоба.

Други део форума чине актуелне теме које се односе на проблеме Косова и Метохије, о распореду снага Кфора, те аутентична казивања о свакодневном животу у српским енклавама. Уз то, посетиоци сајта могу читати и о реформи наших оружаних снага, набавци нових борбених авиона, о јединицама Војске Србије, савременом наоружању и војној опреми, специјалним јединицама света и анализи оружаних сукоба новије историје.

Део који се бави специјалним јединицама претреса готово све познате специјалне формације света – од наших домаћих специјалаца и оних у окружењу који су учествовали и оружаним сукобима на територији бивше СФРЈ, до специјалаца из далеких земаља о којима се мало зна. Има написа и о јединицама које су постојале деведесетих година на територији тадашње Републике Српске Крајине и Републике Српске.

Форумаши прате све промене у специјалним снагама најмоћнијих држава света. У расправама активно учествују и посетиоци из Хрватске, Босне и Словеније.

Посебно је занимљив садржај форума који се односи на специјалну обуку припадника Војске и специјалаца – од физичке обуке која је најзанимљивија за ширу публику, до специјалних техника извођења борбених акција и обуке конкретних јединица. Тренутно је најпосећенија тема форума која говори о снајперистима. На сајту 63. падобранске посетиоци могу читати и о различитим падобранским клубовима, те цивилном падобранству.

Форум, заправо, представља непрегледну базу информација које је немогуће пописати и проверити. За улазак на њега није потребна регистрација. ■

Горан ЈАНИЋЕВИЋ

Како је на почетку изгледао сајт посвећен 63?

– Састојао се од неколико страница на српском и енглеском језику, које су уопштено говориле о историји и раду те јединице. Постојала је и галерија слика, али и својеврсна књига гостију. У њој су припадници некадашње Падобранске бригаде, ветерани, остављали поруке својим друговима из војске или рата, писали о себи и људима које познају. То се развило до те мере да сам размишљао о увођењу и постављању форума. Књига гостију имала је једну велику ману – морао сам

ручно да прегледам све поруке корисника и поставим их на Интернет стране, што је изискивало много времена. Званични форум уведен је 2004. године. Број посетилаца месечно је износио око 20.000, па смо прешли на нови домен и већи сервер. Уведени су и уредници форума који су водили рачуна о садржајима који се објављују.

А данас?

– Данас је Интернет страница 63. падобранске

прилагођена потребама корисника и времена. Редовно осавремењава и богати садржаје. Велику помоћ у томе пружају сви корисници форума и сајта, посебно падобрански ветерани, јер је страница идеално место где могу брзо и ефикасно контактирати ратне другове, али и пратити новине у падобранству. Њихове приче су, заиста, непроцењиве, јер су сведоци и учесници најтежих ратних дешавања на нашим просторима. Код данашње омладине потребно је развити љубав према свом народу и отаџбини, што представља један од наших приоритета.

На наш форум долазе људи из многих земаља света – САД, Русије, Канаде, Аустралије и Бразила, БиХ, Хрватске, Словеније и Израела, али и Доминиканске Републике или Малте. Најбоље сарађујемо са ветеранима Републике Српске, Израела, Грчке и Јужне Африке. Редовно су присутни форумаши из бивших југословенских република, који активно учествују у раду сајта 63. падобранске.

Треба напоменути да на сајту није дозвољено јавно испољавање агресије, мржње, расизма, шовинизма и нетолеранције, а то обично поштују сви посетиоци. Оне који крше поменута правила најпре опомену, а уколико то наставе санкционишемо избацавањем са форума.

Како ће у будућности изгледати Интернет страница 63. падобранске?

– Намеравамо да ускоро покренемо блог на коме ће се искључиво налазити војне теме. Очекујемо да се тада увећа и број дневних посета сајту, који сада износи око 1.500. Увешћемо и блог на енглеском језику како бисмо привукли посетиоце ван српског говорног подручја и још се успешније повезали са припадницима специјалних јединица страних армија. На тај начин они ће лакше пратити и активности нашег удружења ветерана. ■

ВETERАНИ 63. БРИГАДЕ У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ

Падобранско братство

Најтиражније израелске дневне новине „Ма'арив" објавиле су 11. септембра текст под насловом „Падобранско братство" – „Сваког дана мноштво посетилаца долази на *Муницијско брдо*, меморијал бораца Израелских одбрамбених снага, који су пали током заузимања Старог Јерусалима у Шестодневном рату. За два дана ће на ово место доћи делегација каква га никада није посетила – ветерани 63. падобранске бригаде Војске Србије".

Делегацију ветерана примио је патријарх Јерусалимски Теофилос III

Ут у Свету земљу био је за српске падобранце ветеране више од редовне, планиране међународне активности. После илинданског сусрета са грчким колегама из Јелинске уније резервних падобранаца (HEL.A.R.U.), пут у Свету земљу био је планиран као учешће на „Скоку слободе 2009", на коме је прошле године већ учествовао један српски падобранац и члан Удружења ветерана. Како је овогодишњи „Скок слободе" отказан, од председавајућег Меморијала израелских падобранаца *Муницијско брдо*, легендарног припадника јединице 101, пуковника Шимона Каханера – Каче, српским падобранцима стигао је позив за билатералну посету.

Од првог дана посете, 11. септембра, када су падобранци на поду *Шатора сећања* у меморијалном центру *Јад Вашем* видели натпис у спомен-холу од два метра о „Јасеновцу" као једном од двадесет највећих логора Другог светског рата, било им је јасно да ће Света земља донети мноштво изненађења. Исто поподне, гости из Србије, у порти задужбине Светог краља Милутина, манастиру Светих архангела, сазнали су да је једна од капија Јерусалима некада носила име *Српска капија* и да су у Светом граду, још од времена Светог Саве, Срби своји на своме.

Српски ветерани посетили су 12. септембра падобрански клуб „Скај кеф" (Sky Kef) у близини града Беер Шеве, „престонице

Негева", пустиње која покрива јужни део Свете земље и којом је некада ишао „пут зачина". Угостиле су их израелске колеге. Пуковник Ненад Кузмановић, некадашњи вођа „Небеских видри", и Немања Гроња, који је прошле године, у част шездесетогодишњице бањалучког падобранства извео 60 скокова, за један дан, са израелским колегама скочили су са 4.000 метара изнад прашином завејане пустиње Неgev и у једном погледу спојили медитеранске обале и Гору небо са које је Мојсије преко Јордана угледао Обећану земљу.

Беер Шеву су падобранци посетили и 14. септембра. Тада су саветнику градоначелника Ишаи Авиталу пренели поздраве и дарове од градоначелника Ниша (иначе града побратима) и Бање Луке. Домаћин им је том приликом говорио о граду и библијским изворима праоца Авраама, по којима је град добио име. Ветерани су обишли и Музеј Израелског ратног ваздухопловства, где их је дочекао генерал Јаков Тернер, дугогодишњи градоначелник Беер Шеве. Он је био инструктор летења Илану Рамону, првом израелском астронауту који је погинуо 2003. године у удесу спејс-шатла „Колумбија".

На Мунцијском брду

Српски падобранци су 13. септембра обукли униформе и улицама Јерусалима запутили се ка меморијалу *Муницијско брдо*, који чува спомен на падобранце погинуле у Шестодневном рату. Њиме управља пуковник Каханер, који је војну каријеру започео у првој израелској специјалној јединици (101). Кача је српским падобранцима испричао битку за Свети град, а с посебним пијететом говорио је о противницима, Јорданцима. „На тридесетогодишњицу битке позвали смо наше бивше противнике у госте. И капетан који је командовао одбраном *Муницијског брда* дошао је и рекао – Ми смо се борили као лавови, али ви сте се борили као људи спремни да жртвују свој живот. И победили сте".

Пред окупљенима – изаслаником одбране Републике Србије у Израелу пуковник Сашом Стевановићем, двојицом командира чета који су се на *Муницијском брду* борили 1967. и осталим ветеранима падобранских и специјалних јединица, универзитетским професорима, медијима који су тих дана извештавали о боравку српских падобранаца – прво су интониране химне Србије и Израела, а потом су ветерани 63. падобранске бригаде положили венац браћи по падобрану. Протосинђел Јован Ђулибрк поздравио је присутне у име српских ветерана.

Пуковник Каханер рекао је тада – „За Србе сам сазнао на основу прича о српским партизанима, које су донели наши падобранци, који су преко ослобођених делова Југославије ишли да упозоре мађарске Јевреје на то да су они на реду за истребљење. Те приче нисам могао да заборавим и од тада сам

На Муницијском брду
– почит падобранцима

се трудио да сазнам више о Србима и нашао сам много заједничких страна наша два народа: два мала народа чији су војници спремни да жртвују живот за свој народ и своју земљу”.

Посебно је све присутне својом појавом изненадио један од првих израелских падобранаца, Михаило Леви, рођен на Студентском тргу у Београду, који је, иако осамдесетогодишњак, дошао на Муницијско брдо да поздрави некадашње земљаке и захвали им што су посетили место које је симбол израелских падобранаца. Падобранце је угостио и представник Светског јеврејског конгреса за земље бивше Југославије Арије Ливне.

У бази Тел Ноф

Друго место у Израелу које су посетили српски ветерани јесте падобранска школа и школа за специјално ратовање у бази Тел Ноф, коју су завршили сви израелски падобранци. Данас Израелске оружане снаге имају пет активних падобранских батаљона, а у резерви 98. падобранску дивизију „Огањ” (Еш). Школа је у срцу обуке и функционисања свих падобранских и специјалних јединица. Посету школи организовао је пуковник Стевановић. Госте из Србије дочекали су мајор Мишел, главни инструктор, и капетан Шели Бинг, пореклом из Суботице.

Наша делегација сагледала је том приликом начела падобранске обуке у израел-

ској војсци и пратила како се одржавају и слажу падобрани, те како се изводе делови основне падобранске обуке. Пред меморијалом на коме су уписана имена погинулих израелских падобранаца – укључујући и Хану Сенеш, која је 1944. скочила међу наше партизане – мајор Мишел поклатио је 63. падобранском батаљону Војске Србије заставу јединице.

Српска делегација поклатила се и гробу светог Георгија у Лоду, где ју је дочекао игуман манастира. Била је и у месту у Горњој Јудеји, у које се свети Јован Крститељ са мајком склатио од Иродовог прогона и живео док није кренуо у проповед.

У патријаршијском манастиру светих Константина и Јелене ветеране је примио патријарх Јерусалимски Теофилос III. Говорили су му о српској

војничкој традицији. Посебан утисак на њега оставио је мото Удружења ветерана 63. бригаде – „Чувај себе од другог и другог од себе”. Патријарх је гостима говорио о месту и улози Јерусалимске цркве у историји као чувара библијског предања и настављача Старозаветне цркве пророка и судија, благословио је падобранце и даривао их медаљама Јерусалимске патријаршије. Посебно је нагласио улогу цркве у очувању народног јединства и идентитета. Делегација је патријарху поклатила икону Нерукотвореног образа и даривала плакету Удружења ветерана, као и народни вез – дар градоначелника Бање Луке. Током боравка у Светој земљи српски падобранци су се више пута поклатили у храму Васкрсења и на гробу Господњем.

У Тел Авиву их је угостило Удружење ратних војних заробљеника „Ерим Ба-Лајла” („Бдимо у ноћи”). Падобрански клуб „Парадајв” (Paradive) у Хабониму, на северу Израела, посетили су 17. септембра. Ту су сагледали падобранску обуку у спортском падобранству. Потом је падобранце у свом дому угостио Ејал Јанилов, један од главних инструктора израелске борилачке вештине крав-мага и њен главни амбасадор у свету, који је и дугогодишњи инструктор падобранског командоског батаљона. На крају, делегацију Удружења ветерана 63 у амбасади Републике Србије у Тел Авиву примио је изасланик одбране пуковник Стевановић.

Током боравка у Светој земљи, са израелским колегама договорена је даља сарад-

Утисци

Душан Крстић, ветеран 63. падобранске бригаде, који живи у Јерусалиму – Ако борба за ослобођење Светог града може да донесе нешто више од војничке победе, онда је делић те узвишене награде био подељен 13. септембра на Муницијском брду.

Душко Томашевић, резервиста 63. падобранског батаљона, који је учествовао на падобранском вишебоју 2009. године – Била је велика част представљати Србију на овако великом и светом месту, те ходати земљом којом је ишао Господ.

Јован Манојловић, директор и главни инструктор Интернационалне крав-мага федерације за Србију – Дух који поседује 63. падобранска бригада јесте јединствен и непоновљив. Треба га сачувати и за будуће генерације.

Пуковник Ненад Кузмановић – Посебан утисак на мене оставили су организованост, патриотизам, дисциплинованост, отвореност и срдачност домаћина, али и обичних људи, посебно омладине, која нам је на „Муницијском брду”, када нас је видела у униформи, клицала „живела Србија”.

Душко Грмуша, ветеран – У Светој земљи сам одушевљен светим мјестима, Израелом, нарочито Јад Вашемом и начином на који се чува спомен на хероје и жртве.

Бранко Пауновић, резервиста 63. падобранског батаљона – На улазу у меморијални центар „Муницијско брдо” осетио се падобрански дух бригаде. Ми резервисти и наш некадашњи старешина, а садашњи војни аташе пуковник Саша Стевановић, били смо на историјском месту.

Немања Гороња, наставник падобранства – Утисци из Свете земље су заиста импресивни. Моја душа није иста после посете Јерусалиму и Христовом гробу, и надам се да ћу овакво искуство поново доживјети.

ња, која ће се већ наредне године наставити на „Балканском скоку пријатељства 2010”, на коме ће учествовати и Израелци и за који је Ејал Јанилов понудио да лично одржи семинар крав-мага. Наши падобранци учествоваће и на „Скоку слободе 2010” у Израелу, чије је одржавање потврђено. ■

Јован ЂУЛИБРК

ПАД БРАНАЦ

СПЕЦИЈАЛНЕ ПАДОБРАНСКЕ ЈЕДИНИЦЕ

Златни витезови

Падобрански тим америчке копнене војске *Златни витезови* – *Golden Knights* у 2009. години обележава 50 година постојања и рада. Током бурне и богате историје, екипа се развијала и модернизовала, али и усавршавала за више падобранских специјалности. Данас има две такмичарске и две демонстрационе екипе. Осим тога, има и екипу која изводи тандем-скокове високог профила.

Ош 1959. године, тринаест припадника ваздушнодесантне пешадије америчке војске, ентузијаста, истомишљеника и заљубљеника у небо, удружило се и основало *Strategic Army Corps Sport Parachute Team*. Тим је функционисао толико добро да су надлежни из армијског врха 1. јуна 1961. озваничили њихов успех и формално признали и формацијски устројили екипу као засебну јединицу – *U. S. Army Parachute Team*.

У време *хладног рата* сматрало се да је постојање такве јединице одличан начин да НАТО парира дотадашњој, апсолутној доминацији совјетских падобранаца. За педесет година, основни тим је растао, а потом делио у више специјализованих екипа. Данас има две такмичарске и две демонстрационе екипе. Осим тога, има и екипу која изводи тандем-скокове високог профила.

Дом падобранаца и специјалних снага

Демонстративни тимови – *Црни* и *Златни* – наступају на различитим догађајима, најчешће током обележавања значајних јубилеја или на аеромитинзима, где промовишу армијску регрутну кампању и копнену војску.

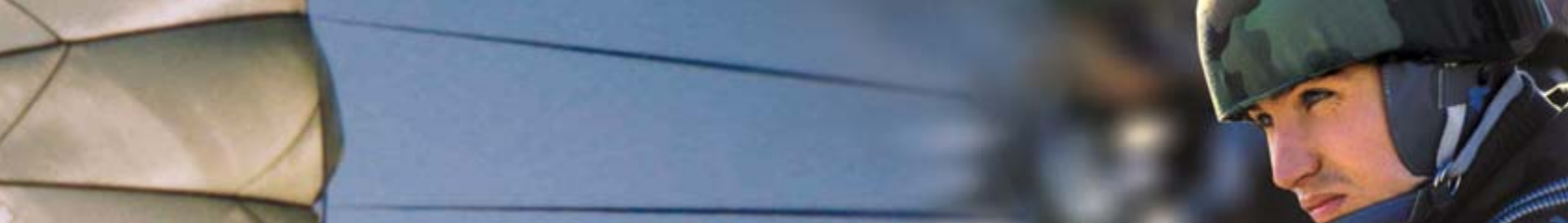
Такмичарске екипе – Екипа за групне фигуративне скокове (*freefall formation*) и Екипа за такмичење у класичним дисциплинама (*style/assurasy*) – и Екипа за такмичење у управљању куполама високих перформанси (*salpory piloting-swoor*) наступају у земљи и иностранству на бројним такмичењима, у различитим

падобранским дисциплинама. Остварени резултати и успеси чине их званично најбољом спортском екипом свих видова америчких оружаних снага и, тренутно, највише награђиваном падобранском екипом на свету.

Тандем-екипа скаче високопрофилне тандем-скокове. Ради се о тандем-скоковима VIP особа. На тај начин америчка војска чини искорак ка утицајним појединцима, али и ка остатку грађанства, популаришући војску, војну службу и падобрански спорт. Екипа је позната и по томе што је извела тандем-скок са бившим америчким председником Џорџом Бушом Старијим.

У Рјазању тим 4-way поставио је светски рекорд и освојио светско првенство

Fokker Златних витезова

Активности састава

У марту су Златна и Црна демонстрациона екипа наступиле три пута на прославама различитих догађаја и годишњица у Северној Каролини, Тексасу, Флориди. Пре тога, у октобру прошле године, наступали су шест пута у Калифорнији, Тексасу и Арканзасу, а у септембру у Мејну, Масачусетсу, Висконсину, Делаверу, Западној Вирџинији и Тексасу.

Запажен је био наступ Златних витезова у част старта NASCAR куп трке (Довер, Делавер) и наступ на Великом аеромитингу Нове Енглеске (Вестовер ваздухопловна база, Масачусетс), који је 2008. организован како би се обележило 60 година постојања Команде резервних ваздухопловних снага.

Августа прошле године најмлађи тим јединице, Екипа за такмичење у управљању куполама високих перформанси, постигла је изузетан успех – прва три места на националном CP (Canopy piloting) шампионату на Mile Hi дроп зони у Колораду.

Златни витезови не наступају само на такмичењима и аеромитинзима, већ посећују школе и помажу локалним регрутним центрима да младе Американце мотивишу за приступање том виду оружаних снага.

Командант јединице је потпуковник Ентони Дил. Матична база Витезова налази се у Форт Брегу, у Северној Каролини.

Обука, опрема и летелице

База је уједно и дом XVIII ваздушнодесантног корпуса америчке копнене војске. У њој су, такође, 82. ваздушнодесантна дивизија и већи број јединица осталих родова и ниже ранга од дивизијског. Ту су базирани и Здружена команда за специјалне операције – SOCOM и велики број појединачних специјалних јединица. Зато се Форт Брег још назива и До-

мом падобранаца и специјалних снага.

Јединица ужива висок степен самосталности, а директно је потчињена XVIII корпусу. Састоји се из више одељења – командно-административног и спортско-демонстраторског карактера. Није борбена јединица, али трећина њеног персонала има статус реализованог борбеног ангажмана, односно поседује борбено искуство.

Садашњи командант јединице, на пример, има више од 1.200 скокова на слободно, 100 са принудним дејством и 60 као тандем-инструктор, али и 59 месеци борбеног искуства у Авганистану и Ираку, те искуство из мисија у Босни и на Косову.

Чланови јединице су из различитих армијских састава, који је могу напустити после трогодишњег ангажмана и прећи у неку другу или тражити да у Златним витезовима наставе рад као специјалисти, инструктори, сниматељи или вође такмичарских или демо екипа. Јединица има засебан простор за особље, десантну просторију и место за чување и одржавање авио-технике.

Сваке године тестирају се кандидати за Златне витезове. Најчешће су то припадници осталих ваздушнодесантних јединица, имају квалификацију војних падобранаца и завршену вишу падобранску обуку. Током шестонедељног курса изведу од 150 до 200 скокова. Поменут курс спада међу захтевније, у техничком и психофизичком смислу. И по пријему у јединицу настављају теоријску и практичну обуку, тренажна увежбавања.

Златни витезови користе летелице Fokker C-31A Troopship и два De Havilland Canada UV-18A Twin Otter авиона. Употребљавају више типова падобрана. Такмичарске екипе користе PD-Stiletto када скачу у дисциплинама style, 4-way, 8-way, а за сапору piloting PD-Velocity или PD-Stiletto. За скокове на циљ користе проверене North American Aerodynamics-Jalbert Parafail или EIFF Aerodynamics.inc-Classic куполе. Демо тимови најчешће имају куполе Startac.

Америчка копнена војска има још падобранских демо тимова – Демо тим 101. ваздушнојуришне дивизије Screaming Eagles, 82. ваздушнодесантне дивизије All American Free Fall Team, Здружене команде специјалних операција Црни бодежи кадетски тим Војне академије Вест Поинт Црни витезови. Морнарица има демо тим Жабе скакачице.

Иако Златни витезови нису борбена јединица, они пружају дискретну подршку јединицама SOCOM. Такође, ангажује се за тестирање нових падобранских система, опреме и технике и за војне и за цивилне потребе. ■

Бојан НАЂ

Авантура са Црвеним ђаволима

Познати тридесетпетогодишњи авантуриста и телевизијски водитељ Бер Грилс, кога и наша публика зна из серијала о преживљавању у екстремним условима, скочио је почетком јула „wingsuit“ скок са демо тимом Краљевског падобранског пука британске војске – „Црвеним ђаволима“.

Бер је, иначе, бивши припадник специјалних снага британске војске и искусни падобранац, који има више од 300 скокова. Доста емисија је и започео падобранским скоком и приземљењем у неко беспуће, из којег се спасавао користећи екстремне методе опстанка.

Идеја о скоку са „Црвеним ђаволима“ потекла је од команданта мајора Пола Блера. Он је сматрао да би такав скок био достојан изазов за Бера.

„Wingsuit“ је посебно падобранско одело које мења аеродинамику тела падобранца и омогућава дуг хоризонтални лет у слободном паду, који тада и временски

дуже траје. Да би се употребио потребно је имати искуство од барем 200 обичних падобранских скокова и додатну обуку.

Бер Грилс је оспособљавање завршио за сат, уз инструктажу наредника Джејма Вотсона. Скочио је изнад места Вилтшира, са висине од 4.600 метара. Пратили су га мајор Блер, инструктор наредник Вотсон и каплар Крис Дејвидс. Слободан пад трајао је осамдесет секунди. По отварању слетели су у Недеравон – базу „Црвених ђавола“. Користили су одела марке „Birdsuit“. Слетање је протекло меко и на унапред задати циљ.

„Изузетан је осећај летети као птица. Слободни пад је двоструко дужи и можете летети у облацима управљајући између њих. Дефинитивно ћу употребити wingsuit и следећем серијалу“, рекао је по приземљењу Грилс. ■

Б. НАЂ

АКЦИЈА 173. ВАЗДУШНОДЕСАНТНЕ БРИГАДЕ САД

Скок у Ирак

На почетку операције „Ирачка слобода“, 26. марта 2003, 173. ваздушнодесантна бригада Копнене војске САД скочила је на десантну просторију аеродрома Башур, на северу Ирака. Ретко је која падобранска операција у историји имала толико различитих тумачења – да је „највећа ваздушнодесантна операција после дана Д“, „највећи масовни борбени скок после Другог светског рата“ и „највећа борбена ваздушнодесантна операција после Вијетнамског рата“, али поменута акција није била ништа од тога, сем да су се током ње први пут за десантирање падобранаца употребили транспортни авиони C-17.

Скок у Ирак званично је признат као борбени тек годину касније, а падобранци који су тада скочили на Башур на своја падобранска крила на униформи окачили су и бронзану звездицу – знак да имају и борбени скок.

Захваљујући различитим системима рачунања и поимањима борбеног скока, поједини скок 173. бригаде у Ирак рачунају као 29, а неки као 44. борбени скок америчких падобранских јединица (Доналд А. Паркс у званичној историји америчких падобранских јединица до 1990. године говори о 93 борбена скока до тада – укључујући и мање групе специјалних јединица и обавештајца).

За 173. ваздушнодесантну бригаду борбени скок није новост – 22. фебруара 1967. бригада је извела једину масовну падобранску операцију у Вијетнамском рату, скочивши на Катум у оквиру операције „Џанкшн сити“. Том приликом је Хауард П. Мелвин, једини амерички војник, добио златну звездицу на својим падобранским крилима, односно пети пут скокио у борбу.

Као прва јединица која је стигла у Вијетнам још 1965, 173. бригада повучена је у САД 1971. и деактивирана 1972. године. Обновљена је тек пред скок у Ирак.

Припреме Ирачке слободе

Генерал Ерик Шинсеки, начелник генералштаба Копнене војске САД од 1999. до 2003. године (и бивши командант Сфора), покренуо је процес оперативног оријентисања на бригаде уместо на дивизије. Као део тог програма, који је дефинитивно реализован 2006, Шинсеки је обновио неколико самосталних бригада на местима где је стационирање дивизија било непрактично, попут Аљаске и Европе, и тамо где бригаде не би могле да се, због велике удаљености, ослањају на дивизијску логиистику.

Замишљено је да поменуте самосталне бригаде – већ тада назване „бригадни борбени тимови“, као што ће у целој КоВ бити усвојено 2006. – имају сву потребну логиистику како би аутономно функционисале. Најпре је обновљена 172. пешадијска бригада на Аљасци, а 2000. године, у касарни „Едерле“ у Вићенци (Италија), реактивирана је и 173. ваздушнодесантна бригада, као пешадијска бригада у саставу Јужноевропске борбене групе оружаних снага САД.

Формирање јединице трајало је три године, а бригада је званично постала оперативно употребљива 14. марта 2003, када је завршено формирање њеног другог пешадијског батаљона (формално 1. батаљон 508. пука – иако пукови не постоје само се на тај

начин одржава њихова традиција) и осталих јединица под њеном командом.

Операција „Ирачка слобода“ већ се захуктавала. Према изворном плану, док је ударни клин 5. корпуса, који су чиниле 3. механизована, 82. и 101. ваздушнодесантна дивизија требало да продре у Ирак с југа (из Кувајта), са севера је у Ирак требало да уђе 4. механизована дивизија, односно „дигитализована дивизија“. Названа је тако јер се ради о најсавременије опремљеној механизованој јединици на свету.

Првобитни задатак 173. бригаде био је да 4. дивизији дода окретну и високоспособну лаку пешадијску јединицу. Све се променило током ноћи, када је турски парламент одлучио да америчкој војсци не дозволи пролазак преко своје територије, иако се 4. дивизија на теретним бродовима накрцаним стотинама тенкова и оклопних возила већ налазила наомак обале Турске. Док ће њени војници преко телевизије пратити операцију пророчки названу „Северно одлагање“ и тек касније стићи у Ирак стопама 5. корпуса, с јужне стране, главни терет отварања северног ирачког фронта пао је на 173. ваздушнодесантну бригаду, којом је командовао пуковник Вилијам С. Мејвил.

Измењени план захтевао је препотчињавање јединице Команди комбинованих компоненти снага за специјалне операције (Combined Forces Special Operations Component Command – CFSOCC), која је у оквиру Здружене борбене групе за специјалне операције – Север (Joint Special Operations Task Force – North) већ била увелико присутна у курдској аутономној зони на северу Ирака. Њено присуство било је толико снажно да су припадници састава, заједно са курдским герилцима *пешмерга* (чије име значи „они који су суочени са смрћу“), изабрали и осигурали аеродром у Башу-

ру („Објект Бафорд“) као идеалан за десантирање и снабдевање борбене групе. Око аеродрома налазило се огромно преорано поље, а сам аеродром могао је да прими авионе С-17 који ће да искрцају додатне трупе и да снабдевају борбену групу док се она не споји са 5. корпусом и линијом снабдевања из Кувајта.

Док је бригади наређено да се препотчини и припреми за падобрански скок, састављена је борбена група „Викинг“, чију је окосницу представљала бригада – из ње ће бити десантирана оба батаљона, командна, извиђачка и логистичка чета, а и батерија бригадног артиљеријског дивизиона. Придружени су им део 2. батаљона 10. групе Специјалних снага, деветорица лекара хирурга и болничара из 250. истуреног хирушког тима (стационираног у Форт Луису), али и две специјалистичке групе Ратног ваздухопловства, укључујући и војну полицију. На земљи ће им се придружити остаци наведених јединица, борбена група „1-63“ (оклопна и механизована чета из 1. пешадијске, механизоване, дивизије), и 201. истурени логистички батаљон исте дивизије, који ће се помоћу С-17 транспортовати из Немачке 7. априла, по осигуравању аеродрома.

На аеродрому Башур

Док се ка Авијану кретало десет возова, 300 камиона и 120 аутобуса пуних људи и опреме, а санитарско особље опремало два хамвија комплетном преносном хирушком салом, 23. марта – три дана после уласка 5. корпуса у Ирак, с југа – ка северном Ираку полетела је група од четрнаест официра и подофицира, чији је задатак био да припреми десантну просторију. На аеродром Башур, који је већ био у рукама Специјалних снага, спустили су се пред свитање, 26. марта.

„Земља је била преорана у јесен и била је крајње мекана. То је добро дошло падобранцима за приземљење, јер је значило мање повреда, али и представљало проблем падобранцима који се, ипак, повреде да се помере и крећу према тачки окупљања“, записао је бригадни мајор Филип Чемберс.

Када се праг облачности са јутарњих 1.000 стопа, после ноћне кише, полако истиопио и указало се чисто небо, петнаест авиона

Искуства из савремених ратова

Очигледно да је скок 173. ваздушнодесантне бригаде у Ирак 26. марта 2003. најавио препород употребе падобранских снага у савременом ратовању. Њега карактерише управо коришћење конвенционалних јединица за специјалне операције и може се рећи да је препотчињавање 173. бригаде Команди за специјалне операције у том смислу амблематично.

После скока, Копнена војска САД формирала је у јула 2005. још једну падобранску бригаду – 4. бригадни борбени тим (ваздушнодесантни) или „Спартан бригаду“ – у саставу 25. лаке пешадијске дивизије, која је на Аљасци заменила 172. пешадијску бригаду. Са специјалним операцијама повезан је, а у очима „психолошких ратника“ вероватно предимензиониран, психолошки учинак који је десант имао на Курде, Ирачане и Турке. С друге стране, убачена падобранским десантом, 173. бригада била је на војишту значајна сила, спремна да дејствује истог тренутка, што не би било тако да се одлучило на прости пренос јединице авионима.

Надаље је јединица функционисала као мобилна и продорна моторизована колона, којој је ваздухопловна подршка обезбеђивала додатну ватрену моћ, и која је била у стању да се носи са знатно крупнијим формацијама.

На сличан начин понашала се и борбена група 76. дивизије ВДВ у прошлогодишњем руско-грузијском рату.

С-17 из 62. ваздушнотранспортног крила, 728. ескадрона и 786. одреда безбедоносних снага (војне полиције Ратног ваздухопловства) већ је полетело ка Ираку. Лет је трајао четири и по сата. Чим су ушли у ирачки ваздушни простор, на 30.000 стопа, авиони су се у приласку десантној просторији обрушили, све док нису достигли висину од 600 стопа, коју захтева борбени скок са неуправљивим падобраном Т-11.

„Не постоји ништа слично. Имаш стотину војника иза себе који стоје, вичу и ударају ногама ... и онда дословно истрчавају са рампе авиона,“ причао је потпуковник Боб Алардис, командант 62. крила, који је летео те ноћи. „Сузе су ми пошле на очи.“ Падобранци исту ситуацију уопште нису доживели сентиментално. „Већ смо били уморни и закачили гуртне када се кренуло у то лудачко понирање. И када смо почели да се извлачимо из њега, ја са свим теретом који сам имао на себи нисам могао да устанем. Све што сам желео било је да изађем из авиона,“ сећао се годину касније падобранац Џери Аллен.

Пуковник Мелвил био је први који је искочио, десет минута након што је у 20 часова пет авиона С-17 десантирало десет платформи са опремом, укључујући и два хамвија са санитарском опремом. Главни подофицир бригаде, Вилијам Гунтер био му је за стопама. За њима су следила још 962 падобранца, који су искочили за 58 секунди, док су се авиони налазили над десантном просторијом. То није успело да учини 32.

„Било је мрачно као у рогу“, присећа се наредник Чарлс Криеменс, „али је скок био олакшање. Сва тежина ранца од стотину фунти је нестала!“ Неки авиони су бацили падобранце две-три хиљаде јарди иза десантне просторије, поједини исто толико испред ње. „Нисам видео непријатељеве војнике“, изјавио је после капетан Кајл Хенкок, командир командне чете 1/508 батаљона. „Призео сам се у блато и блато је постало мој непријатељ до сутрадан“.

Десантирана борбена група била је развучена на око десет хиљада јарди и требало јој је око петнаест сати да се окупире. У два часа ујутро били су обављени сви задаци, јер су падобранци били обучени да извршавају задатке, без обзира на расипање приликом десантирања. Двадесет падобранца повређено је при скоку, а од тог броја шест је евакуисано.

У наредних 96 часова аеродром је припремљен за слетање С-17 и целокупна бригада окупљена је у Ираку, укључујући њена возила и тешко наоружање – хаубице 105 и минобачаче 120 милиметара. Одатле је борбена група кренула на задатак – према нафтним пољима у околини Мосула и Киркука, које је требало да осигура. До њих је дошао глас да је стотинак Ирачана код Арбила прегазило један тим Специјалних снага – тим А, отприлике 35 километара од десантне просторије. Ипак борбена група при десантирању није наишла на отпор.

Потпуковник Доминик Карађило, командант 2/503 батаљона, био је сигуран да би и у супротном случају подршка летећих топовњача АС-130 била довољна да сломи сваку претњу. Тек после окупљања целовите јединице, 29. марта, она је наишла на 2, 4, 8. и 38. ирачку дивизију и коначно 10. априла ушла у Киркук, уз само девет изгубљених војника. ■

Јован ЂУЛИБРК

Сенат САД установио дан падобранаца

На иницијативу сенаторке Лизе Мурковски и сенатора Џека Рида, Сенат САД усвојио је Резолуцију којом се 16. август 2009. проглашава за Национални дан америчких ваздушнодесантних снага – National Airborne Day, а који ће се убудуће редовно обележавати.

Национални дан ваздушнодесантних снага – дан падобранаца слави се на годишњицу првог успешног скока Армијског падобранског опитног тима 16. августа 1940. године. Скок је изведен из бомбардера В-18 изнад базе Форт Бенинг у Џорџији. Тај догађај отворио је пут употреби падобранских јединица у америчкој војсци, што се сматра значајним доприносом коначној победи савезника у Другом светском рату. Осим тога, празник треба да ода достојно поштовање припадницима данашњих ваздушнодесантних јединица војске САД.

Ове године ће око 3.500 падобранаца из састава четвртог бригадног борбеног тима (вадушнодесантног), 25. дивизије, познатог и као „Спартанска бригада“, свој празник провести у Авганистану, где бораве од фебруара 2009. године.

„Спартанска бригада“ је прва нова падобранска јединица Војске САД формирана од Другог светског рата. Настала је 14. јула 2005, а матична база јој је у Форт Ричардсу. Послата је у Ирак у октобру 2006, где се налазила до децембра 2007. године. У том периоду погинуло је педесет и троје њених падобранаца. Тренутно је у Авганистану, где је до сада шест њених припадника изгубило живот, а један је заробљен и још увек се налази у заробљеништву.

Резолуција Сената изричито похваљује Бригаду, као елемент 25. дивизије, за допринос и храбро учешће у конфликтима широм света. Такође набраја све бивше и садашње падобранске јединице и ратове, операције и битке у којима су учествовале од Другог светског рата до данас. У Резолуцији се изражава захвалност америчког народа за часну и храбру службу бивших и садашњих припадника тих јединица. ■

Б. НАЂ

Преокрет у реформи ВДВ

Реформа руске Ваздушнодесантне војске доживела је неочекиван преокрет – уместо да се смањује, ВДВ се увећава. То се догодило када је главнокомандујућег ВДВ генерал-потпуковника Валерија

Јевтуховича 27. маја 2009. заменио генерал-потпуковник Владимир Шаманов.

Већ 15. јуна, приликом посете Тули, генерал Шаманов најавио је преокрет у реформи ВДВ. За ТВ „Вести-Тула“ саопштио је

Британски падобранци без авиона

Британско краљевско ваздухопловство суочило се са проблемом недостатка транспортних авиона, који је настао као последица ратова у Ираку и Авганистану. Због тога што су им С-130 недоступни, краљевски падобранци нису у могућности да изводе основну и редовну падобранску обуку и велики број њих због тога не може да се квалификује за звање војног падобранца.

Када је 2003. године почео рат у Ираку, имали су 51 авион С-130 „херкулес“. У Ираку и Авганистану оборена су и уништена четири, а још девет је повучено из употребе или отписано због хабања услед интензивних радних оптерећења и екстремних услова рада којима су апарати били изложени. Преостали авиони су једва довољни да се покрије редовно снабдевање трупа ангажованих у мисијама. Током 2010. године очекује се расхоровање још неколико авиона С-130.

Почетком 2003. године 93 одсто кандидата могло је да заврши обуку у падобранској школи. Већ 2005. је 25 одсто њих могло да се квалификује за падобрански знак. Наредне године донета је званична

одлука да је снабдевање трупа на ратишту приоритет у односу на квалификационе и тренажне скокове падобранаца.

Тренутно око 55 одсто састава 3. батаљона падобранског пука британске војске има звање квалификованог војног падобранца. Ни они не успевају да одржавају прописану годишњу тренажу. Падобрански пук састоји се од 2. и 3. батаљона, док је 1. батаљон пребачен у специјалне снаге као ренџерска компонента.

У падобранској школи британске војске регрути морају да прођу основну па-

– „106. дивизија остаје у саставу ВДВ“ и „пред дивизијом су нови задаци“. Најавио је и њено ојачавање – уместо падобранског батаљона, добиће падобрански пук, а уместо извиђачке чете, извиђачки батаљон (који ће се користити беспилотним летелицама). До 2012. у дивизију ће бити додат још један падобрански пук.

Престале су и гласине о расформирану 98. падобранске дивизије. Нјен дугогодишњи командант Александр Ленцов постао је заменик команданта ВДВ. У московском и лењинградском војном округу, где до сада није било јединица ВДВ, формираће се нови састави – самостална десантнојуришна бригада ВДВ и 3. падобрански пук, који ће бити у саставу 76. десантнојуришне дивизије.

„Руски обозреватељ“ у наслову једног текста каже да „генерал Шаманов спроводи своју реформу ВДВ, која се кардинално разликује од реформе Сердјукова“. За разлику од остатка руске војске, у којој се, по одлуци министра одбране Сергеја Сердјукова, дивизије замењују бригадама, у ВДВ ће опстати и дивизије и четворна структура командовања (команда ВДВ–дивизија–пук–батаљон).

Владимир Шаманов је јака војна и политичка личност. Рођен је 1957. године. Вој-

Главнокомандујући ВДВ генерал Шаманов

ничку каријеру провео је у ВДВ. Командовао је и 58. армијом за време Другог чеченског рата 1999. године. Потом је напустио војску и био гувернер Уљановске области и саветник министра одбране. У службу се вратио августа 2007. као начелник Управе за обуку, да би августа 2008. командовао руским трупам у Абхазији током кратко-трајног сукоба са Грузијом.

Шаманов наводи да је највећи проблеми у ВДВ застарела техника, нарочито

средстава везе и извиђачко-обавештајне опреме. Предложио је обнову „потцењене“ мале авиације, на пример авиона Ан-2 и Ан-3, који би требало да буду употребљени у Осетији и Абхазији, јер Грузија „нема ефективне ПВО“. Падобране Д-6 у ВДВ замениће нови Д-10, а уводи се и нови падобран типа „крило“, „Арбалет 2“.

Командант Шаманов, који има 174 падобранска скока, само пет дана након преузимања дужности, 2. јуна извео је први скок као командант ВДВ, са полазницима официрске школе ВДВ. Том приликом најавио је десант на Северни пол 2010. године, чиме би се обележиле и шездесетогодишњица првог десантирања на Северни пол и осамдесетогодишњица Ваздушнодесантне војске. ■

Ј. ЂУЛИБРК

добранску обуку и скоче шест квалификационих скокова. Круну обуке представља масовни скок из С-130, под пуном ратном опремом, са мале висине. Потом, по рас-

поређивању у неку од јединица, кандидати скачу још два скока и тек тада добијају падобранско звање и крила. После тога обавезни су да скоче барем два скока го-

дишње да би задржали статус оперативних (активних) падобранаца и падобрански додатак на плату. Многи су изгубили тај додатак јер нису скакали последње две године.

После бројних критика јавности и све већег незадовољства у војсци, британско министарство одбране одлучило се на несвакидашњи, али практичан корак – изнајмиће цивилне авионе Shorts SC.7-Skyvan. Они су омиљени у цивилном и спортском падобранству, а за обуку својих падобранаца користе војске неких мањих и сиромашнијих земаља. Носе 19 падобранаца и у експлоатацији су се показали поузданим и економичним. До краја године британски војни падобранци треба да почну да скачу из њих.

Иако је поменута мера добра за подизање пољуљаног морала припадника падобранских јединица који већ годинама нису скакали, али и оних који тек треба да скоче квалификационе скокове јер су теоријску обуку завршили, њени критичари истичу да је лоша јер је добро познато да војни падобранци треба да вежбају скокове из оних летелица из којих би и у реалној, ратној ситуацији изводили десант. С друге стране, алтернатива ангажовању цивилних авиона било је поједностављење обуке и смањење броја захтеваних скокова, што би довело до пада квалитета и безбедности. ■

Б. НАЂ

ПАДОБРАНАЦ

ВЕРТИКАЛНИ ВАЗДУШНИ ТУНЕЛ

Увежбавање слободног пада

ТЕХНИКА

Проток ваздуха у вертикалном ваздушном тунелу усмерен је у вертикалном смеру. Користе се за увежбавање елемената падобранског скока који се дешава у фази слободног пада. Такви тунели омогућавају почетну обуку падобранаца у слободном паду без употребе ваздухоплова и падобрана, користећи само снагу ваздуха.

Просечна брзина протока ваздуха у вертикалним ваздушним тунелима износи 180 километара на час, што представља и просечну брзину слободног пада. Она је, наравно, индивидуална и зависи од тежине падобранца, али и положаја тела у односу на струјање ваздуха.

Типови

У свету постоје два основна типа вертикалних ваздушних тунела – отворени и затворени.

Отворени ваздушни тунели могу бити стационарни или преносни. Отворени преносни ваздушни тунели углавном се користе у филмској индустрији или приликом демонстрације вештине.

Предност им је та што око човека који увежбава елементе слободног пада не постоје зидови, тако да је доживљај слободног пада много аутентичнији. Отворени ваздушни тунели поседују бочне сигурносне мреже и мрежу изнад погонског дела које служе

Историјат

Први човек који је летео у вертикалном ваздушном тунелу био је Џек Тифани (Jack Tiffany), 1964. године, у ваздушној бази Њригхт Паттерсон у САД, држава Охајо. Тунел је изграђен за потребе Војске САД.

Канадска компаније *Аеродиум*, чије је седиште у Квибеку, конструисала је први комерцијални ваздушни тунел. Тај пројекат патентиран је под називом „Левитационаирум” 1979. године. Већ 1982. године компанија га је продала и помогла у изградњи два ваздушна тунела у Америци. Први изграђени комерцијални вертикални ваздушни тунел пуштен је у рад 1982. у Лас Вегасу. Исте године пуштен је у рад и други у Пиджн Форжу.

Од тада па до данас у САД је изграђено десетак вертикалних ваздушних тунела, док у Европи има шест – у Великој Британији, Француској, Русији, швајцарској, Холандији, Шпанији и у Немачкој.

Исплативост

Економску исплативост вертикалних ваздушних тунела у употреби у Војсци најпре потврђује могућност да се обука падобранаца изводи без обзира на годишње доба, односно независно од метеоролошких прилика. Потом је скраћено време које је потребно за обуку падобранаца у вештини управљања телом у слободном паду. Такође, постиже се уштеда ресурса падобрана и авиона, али и рада посаде ваздухоплова и свих служби у организацији летења. Знатно је смањена и цена обуке. На пример, економска цена скока из ваздухоплова са 1.000 метара (10 секунди слободног пада) износи 10 евра. Комерцијална цена 60 секунди проведених у ваздушном тунелу у просеку износи шест евра

Цене

Цена услуга које подмирују трошкове рада тунела, плата запослених и које стварају профит, преузете са сајта ваздушног тунела у Њу Хемпширу – САД изnose:

- 2 минута за једну особу 48 долара,
- 4 минута за једну особу 85 долара,
- 10 минута за максимално две особе 175 долара,
- 15 минута за максимално три особе 240 долара,
- 20 минута за максимално четири особе 320 долара,
- 30 минута за дванаест особа 425 долара,
- 60 минута за дванаест особа 800 долара,
- 30 минута – рођендански пакет – максимално дванаест особа 475 долара.

да спрече повређивање почетника који ту вежбају.

Затворени ваздушни тунели могу бити нередицирајући и рециклирајући. Нередицирајући ваздух обично усисавају уводним отвором непосредно испод дела тунела намењеног за увежбавање слободног пада, пролазећи кроз простор за увежбавање и излазећи кроз издувне отворе на врху зграде.

Рециклирајући ваздушни тунел јесте тунел који једном усисан ваздух усмерава у вертикално кружно кретање, где се простор намењен за вежбавање налази у вертикалном делу ваздушног тунела. Предност рециклирајућих ваздушних тунела је у томе што се граде у оним областима у којима су заступљена сва четири годишња доба, јер веома мало усисава ваздух из спољашње средине. То значи да рециклирајући ваздушни тунели раде током целе године, што им, у економском смислу, даје предност у односу на остале типове вертикалних ваздушних тунела.

Различити типови пропелера, односно елиса, могу бити употребљавани за покретање ваздуха у тунелима. Мотори који покрећу елисе у ваздушном тунелу могу бити дизел или електромотори.

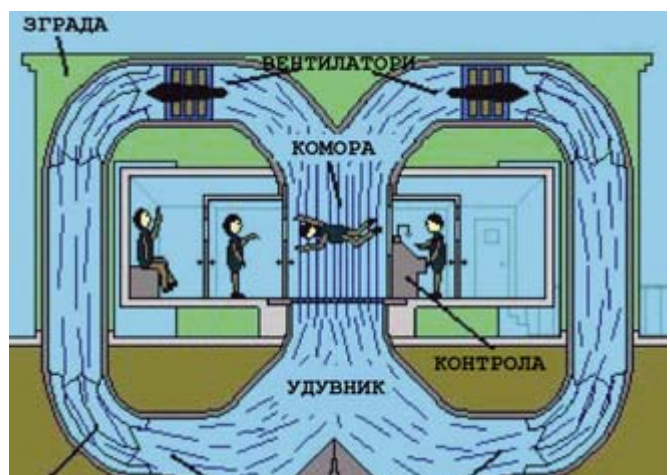
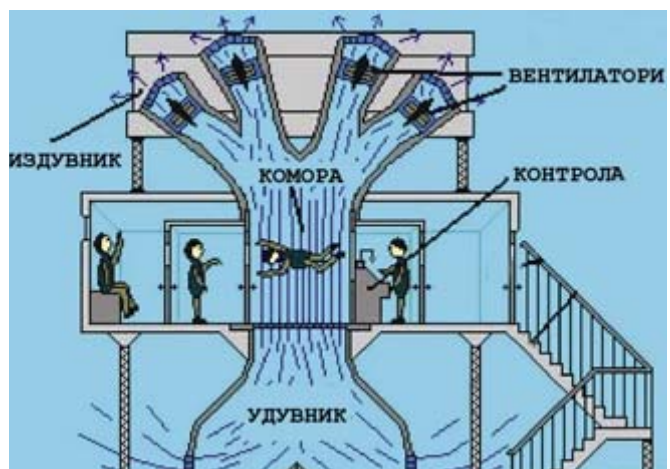
Предности

Остале предности употребе ваздушног тунела у падобранској обуци огледају се у смањењу ризика од ванредног догађаја на скоку, због грешака падобранца до којих може доћи у току слободног пада.

Наиме, у ваздушном тунелу, односно у много безбеднијој средини, може се у потпуности савладати техника слободног пада уз непосредну асистенцију инструктора, што у класичној методи обучавања падобранаца није могуће.

Комплетна инфраструктура за обуку падобранаца у Војсци Србије налази се на аеродрому у Нишу, односно у 63. падобранском батаљону Специјалне бригаде. Поред падобранског полигона Центра за обуку падобранаца, најсавременијег објекта за обуку падобранаца у овом делу Европе, традицијом и квалитетом обуке падобранаца, изградњом вертикалног ваздушног тунела Србија би могла постати регионални центар за обуку војних падобранаца.

Најчешћи посетиоци вертикалних ваздушних тунела су падобранске екипе које у просеку годишње проведу у тунелу око 20 сати.

На листи корисника услуга ваздушног тунела су и туристи. Ту могу вежбати сви узрасти без обзира на то да ли имају падобранско искуство. Тунел је потпуно безбедан и за децу и за одрасле. У том смислу, интересовање за такав вид рекреације у будућности могло би бити велико.

У ваздушном тунелу ради 12 особа – четворо је помоћно и техничко особље, а остали су падобрански инструктори. ■

Слободан ЈОВАНОВИЋ

ПАДОБРАНАЦ

НОВИ ПАДОБРАНИ ЗА АМЕРИЧКУ ВОЈСКУ

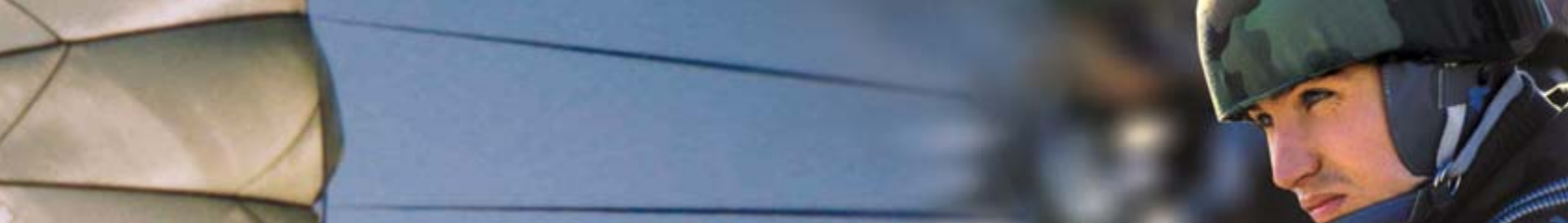
У корак с временом

Брзина пропадања приликом употребе новог неуправљивог падобрана Т-11 је мања, просечно око 5,5 метара у секунди. Смањене су и осцилације које прате отварање. Повећана је носивост борбеног терета и равномернија фаза отварања. Нови управљиви падобран МС-6 има боље маневарске карактеристике од претходника, мањи динамички удар при отварању, мању вертикалну брзину и већу носивост.

Америчка војска тренутно спроводи свеобухватан програм унапређења и осавремењивања падобрана и падобранске опреме. Тактички неуправљиви падобран за масовне ваздушне десанте Т-10 замениће нови Т-11, који је развијен у програму Advanced Tactical Parachute System – ATPS. Управљиви падобран за специјалне јединице МС-1 замениће нови МС-6, а падобранци специјалних јединица који су обучени за скокове на слободно дејство падобранима типа „крило“ добиће уместо МС-4 нови падобран који се развија програмом Advanced Ram Air Parachute System – ARAPS.

Падобрански систем Т-11

ATPS јесте програм који је иницирала КоВ САД да би се развио падобрански систем који би заменио стандардни падобрански систем Т-10 јер је у употреби још од педесетих година прошлог века. Принципијелно коришћен за масовне тактичке десанте и пројектован да носи укупну тежину од 250 фунти (113,4 кг), Т-10 је америчкој војсци добро служио, али данашњи војни падобранци изводе де-

санта са укупном тежином од око 400 фунти (181,44 кг). Они су крупнији од некадашњих војника и носе више опреме и залиха.

Укупно 58 захтева је поменуто у документу о оперативним захтевима (ATPS Operational Requirements Document) укључујући и услов да падобрански систем буде компатибилан свим војним ваздухопловима у текућој употреби који се користе за падобранске мисије и помоћним појединачним деловима као што су балистички заштитни прслук, модуларни ранец, али и елементима система копненог ратника (Land Warrior System).

Нови падобран ће функционисати у борбеној средини од 150 метара (500 стопа) (+/-38 м) минималне планиране релативне висине, употребљавати се за скокове из ваздухоплова који се крећу брзинама од 240 до 278 километара на час (од 130 до 150 чворова) и на максималној надморској висини од 2.286 метара (7.500 стопа).

Студија белгијске војске показала је да постоји изразито смањење броја повреда при смањењу брзине пропадања падобрана са 6,7 на 5,5 метара у секунди. Имајући у виду тај податак, брзина пропадања на приземљењу смањена је за 25 одсто са 6,4 на 4,9 метара у секунди. Смањење брзине на приземљењу смањиће 40 одсто енергију удара и повреде приликом приземљења. Ранији тестови са падобранцима и луткама, укупне тежине од 163 килограма, показали су брзину пропадања Т-10 од 6,7 метара у секунди, а код Т-11 од 5,5.

Падобрански систем Т-11 укључује и унапређени резервни падобран и систем веза. Нови резервни падобран обезбеђује знатно смањење брзине пропадања при приземљењу у односу на резерву Т-10. Систем веза ATPS садржи прикључке главног и резервног падобрана који силе које се јављају при отварању падобрана поравнава са подужном осом падобранчевог тела смањујући могућност повреде кичме. Систем веза обједињава употребу удобних меких уметака, интегрално отпуштање опреме и подесивост за употребу 5 одсто женских и 95 одсто мушких падобранаца, какав је њихов омер у оружаним снагама САД.

Револуционарни дизајн

Главни падобран Т-11 представља високо модификовану и усавершену верзију падобрана у облику крста. Користи две најважније карактеристике крстастих падобрана – стабилност и нежно отварање. Разликује се од конвенционалног крста нижим односом страница, краћим конопцима и јер је направљен од најсавременијих материјала.

У дизајну главног падобрана Т-11 – комбинација односа страница, дужине коно-

паца и пропустљивост материјала куполе – пажљиво су уравнотежени компромиси који доводе до оптималне комбинације аеродинамичког отпора, стабилности, времена отварања и динамичког удара при отварању.

Систем отварања главног падобрана Т-11 је јединствен, интерно развијен систем отварања свлачењем навлаке, повезан специфичним клизачем (слајдером), који је био унапред одређен приликом развоја.

Главни делови система отварања су: гуртна, торба, извлачећи падобранчић, везивна трака, навлака и клизач.

Падобран Т-11 има веома редуковани динамички удар при отварању, у поређењу са Т-10. Док се код Т-10 купола одмах отво-

ри пошто што изађе из ранца, она је код Т-11 прекривена навлаком. Гуртна извлачи торбу из ранца, издужује конопце и излаже пилот-падобранчић ваздушној струји. Пилот-падобранчић скида навлаку са куполе и купола се пуни ваздухом. Надувавање куполе даље је контролисано клизачем (слајдером) који контролише количину ваздуха која пролази кроз дно куполе. Одабрани метод унапређује поузданост, смањује проблеме на одвоју од ваздухоплова, али и губитак висине.

Клизач функционише као систем контроле отварања и омогућава уређење и симетрију руба куполе током њеног пуњења. Такође, елиминише отказе пребачаја конопаца, уједначава структурално пуњење,

	Т-11	Т-10
Капацитет	Укупна маса падобранца укључујући падобран и опрему може бити до 181 кг	до 163 кг
Брзина спуштања	5,8 м/с за 95% свих војника, или војника који имају укупну масу са падобраном и опремом од 150 кг	7,3 м/с за 95% свих војника
Осцилације (клађења)	Мање од 10 степени	више од 15 степени
Губитак висине у процесу отварања	90–100 м	53
Динамички удар при отварању	Мање од 7г за 95% свих падобранаца	10 до 12г за 95% свих падобранаца
Резервни падобран	Падобран је окачен на горњој половини груди за време отварања и сила делује дуж вертикалне осе војника	Падобран је окачен на доњи део груди и током отварања може да изазове повреде доњег дела кичме
Маса система	24 кг укључујући резервни падобран	20 кг укључујући резервни падобран
Пречник пуне куполе	30,6 фт	26,9 фт
Површина	1.670 кв. стопа	1.300 кв. стопа

ПАД БРАНАЦ

унапређује карактеристике отварања кроз читав опсег тежина и брзина, те појачава обртни момент за позитивно надување у случају увртања конопаца.

Резервни падобран Т-11Р јесте дериват доказаног „аероконичног дизајна“, што је, практично, проширена купа. Такав облик куполе у употреби је широм света, на избацивим седиштима британске фирме *Мартин Бејкер* (Martin Baker), која су такође у употреби на авионима америчке *RM – NACES*. Модел Т-11Р прилагођен је за употребу у падобранском систему са главним падобраном Т-11.

Пројектован је да се отвара брзо са минималним „дисањем“ после пуњења куполе. Карактерише га минималан губитак висине. Његова форма отпорна је на откаже као што је пребачај конопаца, па у том случају постоји тенденција отпуштања конопаца.

Опасност од „засенчења“ главним падобраном код кога се десио делимични отказ јесте смањена, иако Т-11Р има краће конопце, креће се пуним обликом чак и са куполом главног падобрана. Тестирања су доказала да резервна купола контролише пропадање, чак и са потпуно обликованом – напуњеном главном куполом.

Систем карактерише и нови, необичан и унапређен систем отварања и убрзавања пуњења куполе. Пројектован је тако да обезбеди максимално дозвољено пуњење и оптерећење, на максимално дозвољеној брзини, а према томе и минималан губитак висине до безбедне укупне брзине.

Резервни падобран конструисан је да буде што је могуће лакши. То умањује неугодност падобранца, а повећава његов коефицијент оптерећења. Лагана конструкција је такође неопходна да дозволи резерви да правилно уђе у ваздушну струју на малим брзинама. У случају отказа на малим

Програм ARAPS

Програмом ARAPS (Advanced Ram Air Parachute System) – унапређени падобрански систем типа крило – развија се падобран који ће заменити МС-4, који сада користе падобранци специјалних јединица обучени за скокове на слободно дејство и извођење специјалних ваздушних десанта са великих висина.

Нови падобран имаће могућност отварања на принудно дејство – на гуртну. Рад на програму ARAPS требало би да се заврши у року од три године. Развојна испитивања требало би да почну с пролећа наредне године.

Поред падобрана развијају се и делови опреме попут новог теретног ранца за падобран типа крило, кисеоничног система за скокове са великих висина. Нови систем за навигацију интегрисан је у кацигу.

Карактеристике главног падобрана Т-11

- димензије темена: 7,62 x 7,62 м (25 x 25 стопа)
- дужина крака: 3,35 м (11 стопа)
- пречник руба: 8,72 м (28,6 стопа)
- дужина конопаца: 6,4 м (21 стопа)
- дужина угловног вентила: око 2,6 м (око 8,5 стопа)
- број поља по краку: 7
- број конопаца: 28

Физичке карактеристике резервног падобрана Т-11Р

- пречник руба: 6,2 м (20,3 стопе)
- дужина конопаца: 6,2 м (20,3 стопе)
- површина платна: 16,7 м (180 кв. стопа)
- површина теменог вентила: 0,32 кв.м (3,5 кв. стопа)
- број клинова: 20
- број конопаца: 20
- геометријска порозност: око 7%

брзинама, као што су нека оштећења главне куполе, резерва ће се напунити брже.

Отварање Т-11Р детаљно је проучавано како би се постигла неопходна бочна одвојеност падобранца од главног падобрана који је у отказу, током отварања, да би се смањио ризик од умршења и резервном падобрану обезбедила „чиста“ ваздушна струја. Тестиран је под различитим условима отказа главног падобрана и доказао се као поузданији и ефикаснији од старијег система. Има мањи динамички удар и може се

отварати било којом руком, захтева силу од 6,8 до 10 килограма за повлачење. Брзина пропадања му је око 7,9 метара у секунди, што је знатно унапређење у односу на стари систем, а има и мање осцилација. Још значајније је што Т-11Р поддржава укупну масу од 163 килограма.

Прелиминарни резултати опитних скокова у 18. ваздушнодесантном корпусу и 82. ваздушнодесантној дивизији показују да је Т-11 безбеднији и да има мањи постотак повреда. До 2. јула 2008, до када је изведено 1.413 скокова, имао је постотак од 2,1 повреде на хиљаду скокова, у поређењу са 7,7 на хиљаду код Т-10. КоВ САД морала је да изведе укупно 3.289 успешних скокова помоћу Т-11 како би се завршило трупно испитивање до краја октобра прошле године. Великовисински тестови вршени су у Форт Карсону у Колораду. Процењује се да ће КоВ САД требати 52.000 падобранских система Т-11.

Управљиви падобран МС-6

Нови управљиви тактички падобран МС-6 са отварањем на принудно дејство замениће падобран МС-1. Пројектован је за прецизну инфилтрацију падобранца, а карактерише га напредни дизајн за управљиве војне падобрране са округлом купо-

лом. Развијен је у програму SOFTAPS (Special Operations Forces Tactical Assault Parachute System) – тактички јуришни падобрански систем јединица за специјалне операције. То је заједнички програм КоВ и Команде за специјалне операције војске САД. Падобран користи исту куполу SF-10А, која је до сада била у употреби у америчким специјалним јединицама и показала се као безбедна и поуздана.

Падобран МС-6 представља компилацију три подсистема – главне куполе SF-10А, резервне Т-11Р и система веза АТРС Т-11. То је важно због унификације опреме и делова, а и због искоришћења добрих карактеристика система веза развијеног за Т-11 и његовог резервног падобррана Т-11Р.

Главни падобран SF-10А је високо модификовани вишеконични падобран са 28 клинова. Пречник куполе је 9,7 метара, што укључује и јединствени систем управљања који омогућава падобрану брзо окретање са минималним клађењем. Хоризонтална брзина може се контролисати у току лета, као и брзина заокрета. Мала вертикална брзина овог падобррана омогућава безбедну инфилтрацију на све типове десантних просторија укључујући и оне на великим надморским висинама.

Резервни падобран Т-11Р и систем веза идентични су као на падобранском систему Т-11.

Падобран SF-10А има многе боље карактеристике у односу на МС-1. Њиме је лакше управљати и има мању вертикалну брзину, мањи динамички удар при отварању и боље карактеристике заокрета и долета од серија падобррана МС-1. То војнику пружа боље маневарске карактеристике, контролу куполе, ређе повређивање и мање оштећења падобррана. Његова вертикална брзина, зависно од тежине падобрранца и висине, износи од 3,7 до 5,7 метара у секунди и омогућава до 180 килограма укупне тежине, 18 више од МС-1. Са масом од 11,8 килограма, МС-6 је 1,36 килограма лакши од МС-1.

Има хоризонталну брзину од 5 метара у секунди и може извести заокрет од 360 степени за пет секунди. Главна купола МС-6 ће се, такође, отворати, пунити и стабилизovati у оквиру од 45 до 53 метра губитка висине након активирања.

Копненој војсци САД биће потребно око 16.000 падобранских система МС-6. Једна од група Специјалних снага већ је опремљена новим падобраном. Процењује се да ће његово увођење бити завршено 2012. године. ■

Марио БРАДИЋ

	МС-6	МС-1С
Номинални пречник	9,8 м (32 фт)	10,7 м (35 фт)
Број клинова	28	30
Материјал куполе	MIL/PIA –C44378 Т4, најлон ниске порозности	MIL/PIA –C44378 Т1, најлон ниске порозности
Материјал конопца	PIA-C-5040 Type II	PIA-C-5040 Type II
Дужина конопца	6,5 м (21,3 фт)	6,7 м (22 фт)
Снага конопца на истезање	1.780 Н (400 лбс)	1.780 Н (400 лбс)
Време заокрета од 360 степени	4с	9с
Маса спакованог падобррана	13 кг	13 кг
Максимална маса при искакању	181 кг (400 лбс)	163 кг (360 лбс)
Минимална висина искакања	152 м (500 фт)	152 м (500 фт)
Максимална брзина искакања	278 км/х (150 чворова)	278 км/х (150 чворова)

Монографија 63. падобранске бригаде

Књига посвећена стварању и развоју чувене 63. падобранске бригаде изузетна је по много чему: садржају, илустрацијама и привлачном изгледу. Војници са две заклетве, како зову припаднике те елитне јединице, вечни су пример војничке части, пожртвовања и врхунске обучености, а надамсе осећања оданости отаџбини и униформи коју поносно носе. Црвена беретка с падобранским знаком њихово је прво уочљиво обележје.

Текст је посвећен бригади, људима који су је стварали, бранили њен углед, ратовали за слободу свог народа, часно гинули и одлазили у легенду.

О њима можете читати, њих можете видети на бројним фотографијама које богато илуструју књигу вишегодишњег новинара листа „Војска“, потом официра 63. падобранске бригаде Владике Крстића.

Књига је обима 184 стране, формата 22x25 цм, тврдог повеза, с пуним колором и квалитетним папиром.

НАРУЧБЕНИЦА

НЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд

Тел. 011/3241-009, телефакс 011/3241-363

Жиро-рачун : 840 - 49849 - 58

Овим наручујем _____ примерака књиге о 63. падобранској бригади **„ВОЈНИЦИ СА ДВЕ ЗАКЛЕТВЕ“** са попустом 50 % - по сајамској цени од 756,00 динара.

Књиге се плаћају унапред. Уз износ за књиге обавезна је доплата од 130,00 динара за поштарину.

Наручбеницу и доказ о уплати послати на наведену адресу НЦ „Одбрана“.

Купац _____

(име, очево име и презиме)

Улица и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

Датум _____

Потпис наручиоца _____

